A R B L I F U Q I L - B J U T

DRAMM SOĊJALI BI TLITT ATTI

ta'

ĠUŻE' AQUILINA

- - - - - - - -

Nies li jidhru:

L-AVUKAT JOHN BARTOLO, ir-raġel ta'

SRA. MARINA - uliedhom

FRIEDA u

PAUL

KARMELA - is-serva

OMMHA u

MISSIERHA

ĠORĠ - l-għarus ta' Karmela

FRANS - il-President tal-Qorti tal-Poplu; flimkien ma Rivoluzzjonarji oħrajn anonimi.

-- -- -- -- -- -- -- -- --

Salesian Theatre
— Sliema —
Script Nos: 337

ARBLI FUQ IL-BJUT

DRAMM FI TLITT ATTI

TA' Ġ. AQUILINA

L-EWWEL ATT

Fil-kamra tal-pranzu tad-dar tal-Avukat John Bartolo waqt il-ħin tal-ikel. Miġbura madwar il-mejda jixorbu l-brodu barra l-avukat hemm martu, s-sinjura Marina, binthom Frieda u binhom, student għall-perit, Paul. Tinħass tensjoni ta' nies li donnhom kollhom xi jgħidu, jew li xi ħadd minnhom mhux qed iħoss ruħu sewwa f'dak il-ħin. Mgħarfa wara mgħarfa jixorbu, sa ma f'daqqa waħda:-

L-AVUKAT (igħajjat). Insomma.. nixtieq naf kemm ser indumu sejrin biha din il-farsa...... (Ma jwieġeb ħadd. Skiet. Kulħadd jibqa' jixrob il-brodu. Wara ftit jarġa'). Paul, lilek qed ngħid. Weġibni......(dan jiskot).

SRA. MARINA (inkwieta bħal min qed jibża' minn xi xenata). John, issa ma għednilux biżżejjed?...Mallih jitgħallem waħdu...

L-AVUKAT. Int dejjem taqbeż għalih...mat-tfal trid id-dixxiplina...

FRIEDA (biex taqta' t-tensjoni). Mamà, newwilli ftit iz-zalliera.

SRA. MARINA. Mela kemm sa tixhet melħ! Jiena għamiltlu melħ, taf.

FRIEDA. Inħobbu mielaħ.

L-AVUKAT. Paul, weġibni...qed inkellmek bl-awtorità ta' missierek..

PAUL. L-awtorità ta' missieri..dil-kelma awtorità tħobbha wisq...

L-AVUKAT. Jiena missierek, u għandi dritt inmexxik jiena meta tibda tiżbalja....u għall-bżonn.....

PAUL. Għall-bżonn issawwatni...mhux hekk, papà?...

L-AVUKAT. Insawtek ma nsawtekx, għax kbirt issa ... imma għandi d-dritt inżommlok il-pocket money jekk bi ħsiebek tibqa' tisfidani...

PAUL. Meta kont żgħir, u m'ilux ħafna snin, kont turini l-awtorità biċ-ċinturin għal kull żball li kont nagħmel; issa ser turini l-awtorità tiegħek billi ssawwatni xort'oħra...

FRIEDA. Paul, newwilli tal-bżar.

SRA. MARINA. Dan x'tak Frieda..dal-melħ u bżar kollu?

FRIEDA (jitlagħlha). Taf x'tani mamà? Tani li xbajt nisma' dan it-tgergir kollu waqt l-ikel ukoll...din id-dar saret qisha infern. Qabbadtuni attakk nervuż......(Kulħadd jiskot. Wara ftit).

L-AVUKAT (ndagħdaħh). Imma jiena mhux ser inħalli lil ħadd jiskapriċċani. Irrid naf kemm ser indumu biha din il-farsa. Meta ser tispiċċa l-inkjesta li ibni l-għażiż, ibni Paul, li għamilt li stajt kollu biex nagħtih edukazzjoni tajba, fetaħ fuqi u fuq ommu...

SRA. MARINA. U fuqu nnifsu.

PAUL. Inton sejjaħtulha inkjesta....donnkom....

L-AVUKAT. X'donna, Paul? Aqlagħha! Għalfejn tistħi?...għidilna f'wiċċna...

PAUL. Donnkom, papà, iddikjarajtu ruhkom ħatjin b'idejkom stess bħal min, għax il-kuxjenza tnigzu, ma jiflaħx iżomm iżjed, jiddikjara ruħu ħati.

L-AVUKAT (lil martu). Smajtu lil ibnek Paul? Smajtu l-imħallef tagħna, x'wiċċ tost għandu?

SRA. MARINA. Paul, b'dan it-tingiż ser tħallasna talli għamilna miegħek?

PAUL (mgħaddab). Donnkom sibtuni mormi fit-triq, rabbejtuni għax ridtu, u issa tgħajruni talli libbistuni u għallimtuni. U dan għaliex? Fiex inqastkom? (Waqt li jkun qed igħid hekk, titfaċċa s-serva bl-erwel żewġ platti tat-tieni korsa, u milquta mill-kliem ta' Paul, tieqaf maħsuda. Tittendi biha Frieda li tqaħqaħ grieżmejha bħala sinjal. Jarġa' jaqa' s-skiet).

SRA. MARINA. Idħol Karmela...Mela sa tiskanta fil-bieb...

SERVA. Ħsibtni wasalt fuqkom meta ma kellix......

FRIEDA. Isa, Karmela, ejja qassam ħalli nfittxu neħilsu. (Is-serva tagħti platt lill-avukat, u ieħor lis-Sra. Marina, u tarġa' tidħol għal żewġ platti l-oħra. Sa ma tidħol skiet għal darb'oħra. Wara ftit tqassam iż-żewġ platti l-oħra u toħroġ 'il barra. Imbagħad:)

L-AVUKAT (lil Paul, b'ton sarkastiku). Innotajtha sewwa lil Karmela?

FRIEDA. Papà naqtgħuha.

SRA. MARINA. La tgħallinix Paul. Dik mhix tal-kondizzjoni tiegħek.

PAUL. Dik bniedma bħali, bħalek, u bħal Frieda...

FRIEDA. Bħali għaliex tilbes id-dublett biss...daqshekk biss, Paul.. Ma jidhirlix li jiena u serva ta' l-istess klassi.

PAUL (waqt li jsabbat il-furketta fuq il-mejda). Klassi waħda hemm fid-dinja..il-klassi tan-nies u tal-bhejjem..Jew bniedma jew annimal.. Dawn iż-żewġ klassijiet biss hemm fid-dinja..Annimal jew Bniedem.

SRA. MARINA. Qed issaħħan rasek bl-idejat li jdejqu l-Knisja.

PAUL. La ddaħħalx il-Knisja fin-nofs. Imma la daħħaltha int, mamà, ħalli ngħidlek li dan li qed ngħid huwa sewwa, sew dak li tgħallem il-Knisja. Għal Knisja hemm biss żewġ klassi dik tal-Bhejjem u dik tal-[illegible]. Imma kollha ruħ waħda għandhom u kollha ndaqs.

[illegible]. Paul sa hawn għandu raġun...Kulħadd ruħ waħda għandu...

PAUL. Bini hawn min għal dar għandu tlieta u erbgħa u iżjed ukoll; għall-elf lira hemm min għandu elfejn, sitt-elef, miljun, imma ruħ kulħadd waħda għandu...Rockfeller u Karmela huma importanti ndaqs għall-Knisja....Li ma kienx hekk (jieqaf).

L-AVUKAT. Kompli Paul, kompli, forsi ma tafx kif taqlibna għall-idejat tiegħek...

PAUL. Li ma kienx hekk, li kieku kellhom jagħmlu n-nies tad-dinja, dawk li d-dinja dejjem qassmuha kif qabel lilhom, kieku hemm infern għas-sinjuri u ieħor għall-fqar..ġenna għas-sinjuri u oħra għall-fqar.

FRIEDA. Jiena ma naħsebx li qed tgħid sewwa, Paul.

PAUL. Għid int mela; int aktar brava.

FRIEDA. Brava ma jiniex bħalek. Imma jiena naħseb li kieku l-kunditajiet u t-tbatijiet tad-dinja l-oħra kellhom iqassmuhom in-nies ta' din id-dinja, kieku kien ikun hemm infern għall-fqar biss, u għal dawk li jqassmuha kif iridu ġenna biss. Issa int intelligenti, għidli min ħasibha l-aħjar?

SRA. MARINA. U ajma otqoghdux iddaħħlu l-Knisja fin-nofs. Ħallukom minn dawn l-argumenti...

PAUL (li donnu jgħaddilu f'daqqa). U aħna nitħaddtu qegħdin taf. Il-papà jisħon u jaqbad igħajjat.

L-AVUKAT. Nisħon għax narak diehel f'mare magnum ta' idejat li ser jaqilbulek rasek. U sirt sofista tajjeb.

PAUL. Sofista, papà?

SRA. MARINA. Sofista x'inhu?

L-AVUKAT. Sofista hu bniedem li jgħawweġ id-diskors [illegible] jgħ[illegible] [illegible]xbaħ is-sewwa u jekk ma toqgħodx attent jobormok....

PAUL. Tajjeb, papà. Ipprova li jiena sofista fli għadni kemm għidt.

L-AVUKAT. Biex tikkonvinċina li ma hawnx ħlief klassi waħda, għidtilna li Rockfeller u s-serva, nies bla sold fil-but, huma ndaqs quddiem il-Knisja, għax kollha ruħ waħda għandhom, u għal kulħadd hemm infern u ġenna waħda. Mhux hekk?

PAUL. Hekk bla distinzjoni u bla preferenzi...

FRIEDA. Imma dan veru, papà....

PAUL. Bla distinzjoni, bla preferenzi bħal.....

SRA. MARINA. Bħal ni-?

PAUL. Bħal mewt, mamà....

L-AVUKAT. Isma' Paul, sa tarġa' ttallagħhomli. Tkunx pastaż. Il-mewt ma tissemmiex waqt l-ikel....

SRA. MARINA. Fiex ftakru...fil-mewt... Xi dwejjaq!

FRIEDA. Paul, kemm għandek gosti ħżiena, u kemm tħobb tinki... Jiena naf għax semmejtha bħal issa.

PAUL. Għaliex Frieda?

FRIEDA. Biex tinki. Dejjem kont inkejjuż. Tiftakar meta kont tħobb issemmili......

SRA. MARINA (taqtagħlha kliemha). Isa, ma naqilgħux ħama, biżżejjed li ħuk jaf jaqla' l-inkwiet....

L-AVUKAT. Is sofisma tiegħek ma rridx nħalliha għaddejja. Fixkiltni. X'kont qed ngħidlek?

PAUL. L-argument kien wasal fil-punt għalija ċar u mhux kontroversjali li għall-Knisja Omma Mqaddsa, is-serva u Rockfeller huma ndaqs. għax it-tnejn ruħ waħda għandhom x'jindannaw jew isalvaw. Issa minn hawn aqbad int.

L-AVUKAT. Int sofista għax ma għidtilniex li l-istess Knisja tagħmel distinzjoni sa fost il-membri tagħha...tibda mill-iċken kappillan fqir tar-raħal, sa Kardinal, prinċep tal-Knisja, ilellex fil-ħmura tal-porpra......

SRA. MARINA. Qabdek Paul...

FRIEDA. Ipprovalek li anki ġo l-istess Knisja hemm klassi u oħra...

PA[illegible]. [illegible] kap [illegible] oħra.

L-AVUKAT. Kap fuq kap...imma wkoll klassi ġo klassi u fuq klassi. Paul, qbadna argument li rridu nħolluh mingħajr ma nħabblu kobba oħra ta' argumenti li jistgħu joħorġuna 'l barra wisq. Jiena bdejt l-argument tiegħi fuq it-tagħlim tal-Knisja biex nuri li kulħadd xorta għad

kulħadd ruħ waħda għandu x'isalva jew jindanna. Fl-aħħar mill-aħħar, anki l-kapillan tar-raħal, wil-Kardinal Prinċep għandhom ruħ waħda, li jistgħu jsalvawha jew jindannawha...L-argument tiegħi jibqa' sħiħ ...u ftakar li hu argument mhux sofismu...

SRA. MARINA. Jiena ma nifhemx bħalkom. Imma Paul, milli għedt int, u milli qal il-papà, jiena tgħallimt dan: għad-dinja l-oħra aħna lkoll klassi waħda, imma sakemm għadna fid-dinja m'aħniex klassi waħda. U la ċarba int u Karmela sa issa qegħdin f'din id-dinja, jeħtieġ li tibqgħu tħarsu lejkom infuskom bħala membri ta' żewġ klassijiet.. U la tgħalliniex....

PAUL. [illegible] l-ass! Għaliex qed tgħidli dan il-kliem?

L-AVUKAT. Int taħseb li ma nkunx naf fejn tmur meta ddum barra?

PAUL. Għandkom, milli jidher, sistema ta' spjunaġġ tal-familja.

SRA. MARINA. Mhux spjunaġġ, Paul, imma interess tal-ġenituri tiegħek fik, għax int binhom....

PAUL. Tal-interess grazzi ħafna. Imma jiena ilni issa li bdejt nilbes il-qalziet twil...

FRIEDA. Għandu raġun; Paul mhux xi tarbija llum.

L-AVUKAT. U mela l-qalziet jagħmel l-irġiel?

PAUL. Mela xi tridni ngħidlek, li ilni tlitt snin inqaxxar il-leħja?

FRIEDA. Bravu Paul....waħda tajba.... Jiena u Paul ma għadniex tfal.

SRA. MARINA (lilha). Ma biħsibekx trid tibda tagħmel li trid int ukoll, hux? Il-libertà tiegħek tkun xi ħaġa isbaħ.

FRIEDA. Għaliex?

SRA. MARINA. Għax mara dellha tqil. Qatt ma smajthom igħidu hekk?..

PAUL (biex jiċċajta). U hemm proverbju ieħor mamà...il-ġuvni bandiera bajda......

SRA. MARINA. Isa ħalli nfittxu nqumu minn fuq din il-mejda, għax ħadtuli rasi....

L-AVUKAT. Għad baqagħli xi ngħidlu lil Paul.

FRIEDA. Ara ħa nsejjaħ lis-serva tiġi tiġbor il-platti minn fuq il-mejda, biex nistgħu noqogħdu nitħaddtu mingħajr sikkatura.

SRA. MARINA. Dik bħal xejn tkun qed tissamma'.

PAUL. Kemm inti mqabbda magħha!

SRA. MARINA. Kemm tħenn għalihom in-nies... għall-mamà tiegħek qatt ma tħenn...Kulħadd xortih..

FRIEDA. Iva, Paul, ġie li qbaddtha tissamma'...il-verità verità....

PAUL. U int m'intix aħjar mill-mamà, taf. In-nisa ma jaħmlux lil xulxin.

L-AVUKAT. Insomma, Paul, ser tgħidli għaliex dan l-interess kollu fis-serva?

PAUL. Mhux aħjar tfisser ruħek iżjed ċar? l-interess tiegħi fis-serva hu interess normali......tifla intelliġenti, marret l-iskola, ma setgħetx tkompli għax bint il-faqar u ġbarnieha magħna, taf, għaliex hux mamà?

SRA. MARINA. Mela ma nafx! Mhux jiena erfajtha minn xagħrha?...

L-AVUKAT. Nittama li ma ddaħħalniex il-lifgħa f'kommitna.. għax ma nafx kif qed inxommha l-affari....

FRIEDA. U le, miskina, Karmela mbagħad mhix tifla ħażina....

PAUL. Insomma, l-interess tiegħi fiha hu interess normali. Inġib ruħi magħha kif inġib ruħi ma' kull tfajla oħra, mingħajr ma nħares lejn il-klassi tagħha. Għedtilkom għaliex. Infakkarkom. Għalija jeżistu żewġ klassijiet biss; il-klassi tal-bhejjem u l-klassi tal-Bnednin. Naturalment, lilha nistmaha ta' bniedma u mhux ta' annimal. X'għamilt ħażin b'daqshekk?

L-AVUKAT. Li taf tobżoq is-sunnara ma hemm l-ebda dubbju. Imma jiena għandi għax naħseb li l-interess tiegħek fis-serva qabeż 'l barra; irrid ngħid li int qed titħabbel f!xi xibka magħha li ma tkunx tista tinħall minnha..Iftaħ għajnejk!

FRIEDA. Papà, terġgħux taqbdu dan l-argument. Paul mhux ibleh; mhux ser iħalli serva ddawwarlu rasu.

SRA. MARINA. Patricia nġenna warajk, Paul. Dejjem tkellimni fuqek.

L-AVUKAT. Familja tajba. Tfajla tinqala'; sabiħa, twila, ingalbata. Tal-klassi tagħna.

PAUL. Imma jiena rrid naf x'ġiegħlkom taħsbu ħażin fija?

L-AVUKAT. Il-kunfidenzi żejda li qed tagħtiha.

PAUL. Nistmaha ta' nies. Daqshekk biss.

SRA. MARINA. Smajt li mort id-dar tagħha magħha.

L-AVUKAT. Tiċħad?

PAUL. Niċħad? Għax għandi niċħad? X'għamilt ħażin b'daqshekk?

SRA. MARINA. Sa tiġi f'ilsien in-nies. Imbagħad.....

PAUL. In-nies ħallihom igħidu.

L-AVUKAT. Illum għandna kawża quddiem il-qorti li tinteressak. Trid taf fuq iex inhi?

PAUL. Jekk jidhirlek li tinteressani.

L-AVUKAT. Tfajla li żelqet u sabet ruħha ngħobbija bir-responsabiltà ta' tarbija.qed tfittex żagħżugħ li jgħid li ma hux ħati, għall-mantenimment. Jiena naf li ż-żagħżugħ huwa innoċenti, madankollu....

PAUL. Madankollu għax il-provi kontra tiegħu, l-kawża ser jitlifha.

SRA. MARINA. Għaliex ser jitlifha jekk inhu innoċenti?

L-AVUKAT. Għax fost il-provi hemm li hija w hu kienu jiltaqgħu waħedhom, wil-liġi tgħid li <u>unus cum una</u>?...

SRA. MARINA. X'diżunur!

FRIEDA. Dik kienet xi fraxketta mela...

L-AVUKAT. Kienet xebba bħal xebbiet oħra, li sabet ruħha f'pożizzjoni iddisprata...saret omm u trid missier għal binha...l-istint tal-maternità huwa dejjem wieħed....qawwi u feroċi daqs tigra.

PAUL. Dan x'għandu x'jaqsam miegħi..kemm sejjer 'il bogħod?

SRA. MARINA. Veru jew mhux veru li mort id-dar tagħha magħha?

FRIEDA. Paul, oqgħod attent...

SRA. MARINA. Veru jew mhux?...

PAUL. Veru...

L-AVUKAT. Inkeċċiha minn hawn...inkeċċiha minn hawn bis-saqajn... dik perikoluża; dik fraxketta...

FRIEDA. X'ànkwiet dan imħabba serva!..

PAUL. Papà, jekk tekċċi lilha 'l barra, jiena nitlaq minn din id-dar.

L-AVUKAT.(jitlagħlu). Wasalna sa hawn?.. Infatwajt ruħek daqshekk?..

SRA. MARINA. Ser tavvilina.

FRIEDA. Imma, Paul, ngħid jien, possibli li int tħobbha daqshekk?

PAUL. Inħobbha bħalna nħobb lilek.

FRIEDA. X'paragun dan? Jiena oħtok.

PAUL. U dik qisha oħti wkoll...ma hemm xejn bejnietna...

L-AVUKAT. Mela x'mort tagħmel għandha? Kif kellek il-wiċċ tmur id-dar tagħha magħha? Dik fraxketta!

PAUL. Għaliex fraxketta?

SRA. MARINA. Għax fraxketta biss iddaħħal ġuvni d-dar tagħha... ġuvni li ma hux l-għarus tagħha... ta' klassi oħra.

FRIEDA. Kif kellha l-wiċċ tistiednek tmur id-dar tagħha?

PAUL. Mhix hi stednitni; jiena saqsejtha nistax nasal wasla sad-dar tagħha.

SRA. MARINA. Prosit! Qed titlef rasek.

L-AVUKAT. Għalfejn ridt tmur għandha, Paul? Ftakar li jiena raġel bħalek; naf id-dinja. M'intix ser tidħaq bijja.

SRA. MARINA. Jekk ma għandekx x'taħbi, tkellem. Fisser ruħek.

PAUL. Mort nara f'liema kondizzjonijiet igħixu l-foqra...

L-AVUKAT. Skuża...

FRIEDA. X'jimportak kif igħixu l-foqra?

PAUL. Jiena nzertajt wieħed minn dawk li jimportahom kif igħixu nies anqas fortunati minnhom...

L-AVUKAT. Sentimentaliżmu taż-żgħażagħ...Qed titbellah. Mara tilgħabek.

PAUL. Qed taħseb ħażin wisq!

SRA. MARINA. Ersaqt lejn in-nar wisq. Ser tiġi f'ilsien in-nies.

FRIEDA. Imma, ngħid jeina, billi mort tara kif igħixu?

PAUL. Ridt naf x'jiġifieri tgħix f'kerrejja maħmuġa, nieqsa minn dawk il-kumditajiet li għandna aħna d-dar...kumditajiet elementari li aħna ma ngħaddux mingħajrhom....

L-AVUKAT. Per eżempju?....

PAUL. Per eżempju, kamra tal-banju deċenti w wisa' biżżejjed. Il-kċina tagħhom qiegħda mad-W.C.

FRIEDA. Dawk klassi u aħna oħra.

PAUL. Aħna l-ippriviliġġjati..hux hekk trid tgħid?

FRIEDA. Jekk trid tgħid hekk ..

PAUL. U ippriviliġġjati minn min, Frieda? Min tagħna d-dritt inkunu aħjar mill-proxxmu tagħna?

FRIEDA. Ma nafx u ma jimportanix.

L-AVUKAT. Ngħidlek jiena, Paul, u isimagħni tajjeb.

PAUL. Għidli!

L-AVUKAT. Minn Alla.

PAUL. Din għaliha dejjem papà.....Alla ma jagħmelx preferenzi. Il-preferenzi jagħmilhon il-bniedem bl-egoiżmu tiegħu...idabbar rasu hu, u ma jimportahx minn ħaddieħor.....

SRA. MARINA. Jaqaw qed.....

L-AVUKAT. Għandek rasek mimlija b'ħafna ħmerijiet, sentimentaliżmu. Hemm klassi u oħra... Ma tistax taħrab minn din il-pożizzjoni..

PAUL. Klassi għall-moħqrija u oħra għat-tgawdija, hux hekk, papà?

SRA. MARINA. Id-dinja minn dejjem kienet hekk. Nirringrazzjaw 'l Alla li aħna għandna l-kundizzjoni neħtieġa.

FRIEDA. Xi ħadd irid isefter....

L-AVUKAT. Xi ħadd irid jiknes...inkella jkollna noħorġu nikinsu jiena u int.

SRA. MARINA. Il-klassijiet minn dejjem kienu u jibqgħu......

PAUL. Ħallina minn dan, għax ma jiniex ser nikkonvinċi ruħi. Dak li rrid inkun żgur minnu hu, li intom ma taħsbu xejn ħażin fuqi u fuq is-serva.

L-AVUKAT. X'hemm bejnietkom, ma nafx. Imma wkoll, jekk dak li għedtli huwa veru, jiena ser inkeċċiha għax perikoluża għall-paċi tad-dar tagħna. Illum stess ngħidilha biex issib post f'inkien ieħor...

PAUL (ngħaddab). Papà, jekk tibgħatha, l-ħtija tagħha nkun jiena. Ara x'qed ingħid. Jiena nitlaq warajha; nitlaq il-kors u nmur naħdem, u ġo din id-dar ma nirfesx iżjed.

L-AVUKAT (igħajjat). Mela s-serva saret hekk importanti għalik li ma tiġik xejb bi tqila tibdilna magħha?....

PAUL. Mal-familja ma nibdel lil ħadd. Imma jekk tibgħatuha, intom tkunu qed tgħabbuli l-kuxjenza b'inġustizzja li hija ma taħti xejn tagħha. Għedtilkom li jiena tlabtha biex nasal wasla sad-dar tagħhom.

FRIEDA. Imma x'ġiegħlek titlobha dan?

PAUL. Ridt naf il-flus li jħallas missierha lill-papà tal-kamra f'kerrejja ta' xiex qed niħduhom. Bil-kera ta' din il-kerrejja u oħrajn bħalha, aħna qegħdin inżommu l-pożizzjoni ta' familja tat-tajjeb u pulita.. familja tas-soċjetà...

L-AVUKAT. Dan insult lili....Jiena naħdem minn fil-għodu sa fil-għaxija biex inżommkom tajjeb, u int tweġġagħni f'wiċċi. Il-flus li ndaħħal mill-Qorti ma kienx ikunu biżżejjed biex ngħajjixkom. Int ingrat u insolenti..

SRA. MARINA (ngħaddba). Dan xi kliem hu, Paul?

PAUL. Is-saqaf imxaqqaq u fix-xitwa joqtor .....il-bibien mqaxxrin ilhom ma jitbajjdu żmien....il-kmamar żgħar u mingħajr rwiewaħ... missier marid u martu ddur bih qisha ġisem spolpjat ... sebat itfal marsusin ma' xulxin mingħajr arja.....

L-AVUKAT. U jiena, x'għandi x'naqsam ma'dan? Qalulek kemm iħallsu kera?

PAUL. Kemm iħallsu naf. Iħallsu ftit għal dawn iż-żmenijiet. Imma b'daqshekk, xorta jibqa' l-fatt li saħħithom qed titħassar f'kerrejja li ngħixu minnha aħna.....

SRA. MARINA. X'tipproponi, Paul?

L-AVUKAT. Naturalment li nkeċċihom 'il barra?

PAUL. Għalfejn nipproponilek dan, papà Biex warajhom iddaħħal lil ħaddieħor?

SRA. MARINA. Ma tridniex inżommu l-kerrejiet tagħna vojta, u nitilfu il-kera hux? Il-papà jaqla' ża na għadu jiflaħ jaħdem; imma meta jieqaf u r-renta tieqaf miegħu, x'nagħmlu? Immorru ngħixu aħna f'waħda mill-kerrejjiet tagħna?

PAUL. Mhux nies qed igħixu fihom, nies bħalna?

FRIEDA. Dawk klassi oħra..hekk ħalaq Alla.

PAUL. Ma tridx tgħid li Alla ħalaqhom għall-kerrejjiet, hux?

SRA. MARINA. Dejjem tqabbeż ir-reliġjon fin-nofs int?

PAUL. Ilkoll mitwielda u mmutu xorta...

FRIEDA. X'int tad-dwejjaq!

SRA. MARINA. X'tinkwetani, Paul. Ma kenitx serva.....

L-AVUKAT. Ser nibgħat inkeċċiha issa stess u naqtgħuha..

PAUL (iqum). Sejjer....

SRA. MARINA. Fejn sejjer?

PAUL. Sejjer għal għonq it-triq waħdi, biex inpatti għall-inġustizzja li ser tagħmlu......

SRA. MARINA (lil żewġha). Isma', din id-dar kbira, u waħdi jiena ma nlaħħaqx nagħha...

FRIEDA. Bla serva ma ngħaddux...Aħjar taħsibha, papà....

L-AVUKAT. Perikoluża wisq .. l-aħjar noqtlu l-brimba, biex neħilsu mill-għanqbut li waqa' fuq għajnejn Paul.

PAUL. Mela jiena sejjer.....

SRA. MARINA (taqbdu minn driegħu u b'leħen ta' ħniena tgħidlu). La tgħalliniex daqs kemm inħobbuk....la tinkwitaniex....

PAUL. Hawn wisq min jaħqar fid-dinja. Jiena ma rridx inkun wieħed minnhom. Għedtilkom li jiena tlabtha tħallini nasal wasla sad-dar tagħhom u mhux hi talbitni....

L-AVUKAT. Anki jekk inhu hekk, li kienet tfajla tal-galbu, ma kinetx tħallik tidħol ġo darha magħha. Messha beżgħet għal isimha jekk [illegible] ...

PAUL. Forsi, kien ikun aħjar kieku ġejt magħna int ukoll ... jiena naħseb li kieku bħali rajt il-ħitan, kont titħajjar tbajdilhom; kieku rajt il-miżerja li jgħixu fiha, ma kienx ikollok il-ħila teħdilhom il-kera li qed iħallsu....

SRA. MARINA. U aħna biex ngħixu, Paul? Biex ridtna nedukawk? Dak li jaqla' l-papà jservi biex nieklu u nilbsu biss. Għal spejjeż oħra, irridu naqgħu fuq ir-renta..

PAUL. Fakkartni li biex stajtu tedukawni, ridtu tħallsuli mill-flus li daħħaltu minn dawn il-kerrejiet bla nifs, griebeġ li jmarrdu lil min igħix ġo fihom. Taf fiex [illegible]

SRA. MARINA. Fiex fakkartek?

PAUL. Fid-dmir li għandi lejn dawn in-nies u lejn dawk kollha li jbatu biex igawdi ħaddieħor.....

L-AVUKAT. Qed nara li ma qalulix ħażin, Paul.

PAUL. X'qalulek?

L-AVUKAT. Qaluli li dħalt membru tal-club Progressista.....

SRA. MARINA (naqtugħha). Tassew, Paul? Għid li mhux tassew?

PAUL. Tassew mamà..ma jiniex ser nigdeb..Nobgħod il-gideb bħalma nobgħod l-inġustizzja...

L-AVUKAT. U ser teħodha kontra l-klassi li trabbejt fiha? Ser titħabat biex twaqqa' l-klassi tal-familja tiegħek biex ittella' minn flokha, klassi oħra? Hux dan li ser tagħmel?

FRIEDA. Ser tagħmel vendetta minn demmek, [illegible] tibża' mill-inġustizzja kontra ħaddieħor u donnok ma tibża' xejn mill-inġustizzja kontra l-familja tiegħek..Tgħajjibni.

SRA. MARINA. Kont naħsbek tirrispettana iżjed. X'għamilnielek ħlief ġid, Paul? X'inhu li daħallek? Min irvinak b'dawn l-idejat?

PAUL. Inton qed teħduha miegħi mingħajr ma jiena ħati ta' dak li qed taħsbu ħażin fijja. Jiena sejjer....

SRA. MARINA. Sejjer fejn?

L-AVUKAT. L-ikel nizżiltuhuli velenu... Telajtuli demmi għal rasi....

PAUL. Jiena nobgħod l-inġustizzja...sejjer (jaqbad ser joħroġ. Ommu żżommu minn driegħu). Ħallini mmur, mamà.

FRIEDA. Qalbek ħażina...

PAUL. Jiena ma nistax nippermetti li s-serva tbati bla ħtija, konsegwenzi ta' għamil li ma għandha l-ebda ħtija tiegħu.

L-AVUKAT. Kollox seww. Ma nkeċċihiex għal issa. Nara qabel kif ser iġġib ruħek magħha, imbagħad narġgħu nitkellmu...

PAUL (jinżel bil-qiegħda u jarġa' jaqbad id-diskors fejn ikun ħallieh). Inton ħsibtu li jiena għandi xi relazzjoni romantika mas-serva. B'daqshekk ma kien ikun ġara xejn. Imma rrid insorrħilkom noħħkom. Ma hemm xejn bejnietna. Jiena qed ninqeda bl-għajnuna tagħha għall-istudju li qed nagħmel dwar il-qagħda tal-familji li jgħixu fil-kerrejiet...

L-AVUKAT. [illegible] tagħżel dan is-suġġett għall-istudji tiegħek [illegible] familjana?

SRA. MARINA. Il-kerrejiet, aħna wrietniehom, u bil-kera li ndaħħlu minnhom għenna rwieħna...bix-xogħol tal-Qorti biss ma konniex ngħixu.

PAUL. Kollox sew, mamà, ma jiniex ngħid li mhux hekk. Imma b' daqshekk ma jfissirx li jiena ma għandix nistudja l-konsegwenzi ta' nuqqas ta' kumditajiet fuq is-saħħa, wir-ruħ, wil-moħħ ta' min igħix fihom.

FRIEDA. Mela l-kerrejiet tagħna biss rajt?

PAUL. Le, rajt oħrajn u, jekk jikkonslak tkun taf dan, hemm oħrajn wisq agħar minn tagħha--griebeġ tajbin għall-bhejjem.

SRA. MARINA. Qed tara, hux, kif m'aħniex waħedna?

PAUL. Il-bniedem qatt ma kien waħdu, la fit-tajjeb u lanqas fil-ħażin;-- fl-isptarijiet, bħal fl-infern wieħed dejjem ikollu l-kumpanija ta' ħafna oħrajn bħalu. Imma dan ma jbiddilx il-moralità jew l-immoralità tal-kustjoni.

L-AVUKAT. Bravu, Paul...moralista...Jiġifieri inti tridni nkeċċi 'l barra dawk in-nies li għandi fil-kerrejja? Imma taf li kieku kelli nkeċċihom, dawn kienu jiġu għandi, jitolbuni biex inħallihom hemm? Taf li dawn, biex ma jħallsux lira iżjed, jogħġobhom joqogħdu f'kerrejja iżjed milli fi flat lussus?..Tafu dan?..Taf li kieku kellhom isiru jafu li inti qed tissuġġerili nagħlaq il-kerrejja u nibgħathom 'il barra, dawn jagħmlu għalik?

SRA. MARINA. Paul, għad ma għandekx mid-dinja.

PAUL. Intom taħsbu hekk.. għandi ħafna mid-dinja, u nifhem dak li qalli l-papà, imma, narġa' ngħid, dan ma jbiddilx il-moralità jew l-immoralità tal-kustjoni.

L-AVUKAT. Isnagħni, Paul, fl-aħħar mill-aħħar, jiena akbar minnek... Fid-dinja hemm il-klassijiet u kull klassi toħloq l-ambjent li tħoss xieraq għaliha. Qatt ma osservajt kemm, meta jiġu għandna dawn in-nies, biex iħallsu l-kera, iħossu rwieħhom qishom ħuta barra mill-ilma?..jitfixklu, ma jafux jekk tapit għandhomx igħaddu minn fuqu jew le, biex ma jħammġuhx? .. Ma innotajtx kif ikollhom mitt sena biex imorru 'l barra, għax donnhom iħossu ruħhom issikkati f' ambjenti mhux tagħhom? Int lil dawn in-nies taħsibhom batuti fil-kerrejjiet, imma mhux hekk. Dawn isibu ruħhom fl-ambjent tagħhom. Hemm ħafna li jgħixu f'kerrejjiet u għandhom biex jikru flat mhux ħażin, u ma jagħmlux hekk.. Bħat-tiġieġ iħobbu ambjent tagħhom biss fejn jistgħu igerfxu u ħadd ma jgħidilhom xejn...

FRIEDA. Paul, papà, ma jemminx fil-klassijiet....

PAUL. Jiena, Frieda, nemmen li l-klassijiet mhumiex naturali, imma mposti mill-egiiżmu tal-klassi ħakkiema fuq il-klassi maħkuma, bħalma hija klassi ta[illegible] fl-Indja, li żżomm taħtha għax hekk jaqblilha, milljuni ta' Indjani oħra bla kasta, li lanqas jistgħu jmissu magħhom għax jiksru l-liġi...

SRA. MARINA. U ħallik mill-Indja, Paul. Il-lejla sejjer tara <u>La Locandiera</u> ta' Goldoni?

L-AVUKAT. Aħjar naqtgħu l-argument. Dwar is-serva ftehimna; jekk nara xi ħaġa ħażina....

PAUL. Għajn ħażina ma tarax; imma tistenniex li meta naraha ser nagħtiha dahri. Dik nies bħalna, u sa nibqa' nistmaha ta' nies..

SRA. MARINA. Bla kunfidenzi.

PAUL. Naturalment, bla kunfidenzi...kollox ta' nies..

FRIEDA. [illegible] mamà, jekk ma niġix magħkom illum? Ħa noħroġ ma'

SRA. MARINA. Fejn sejrin?

FRIEDA. Sax-Chalet.

L-AVUKAT. Qis li toqogħdu serji...

SRA. MARINA. Int Paul?

PAUL. Jiena għandi laqgħa tal-klabb.

L-AVUKAT. Il-klabb tal-Progressisti, hux?....Dak il-klabb li qed ixewwex il-ħaddiema kontra s-sinjuri...

SRA. MARINA. Terġgħux taqbdu!

PAUL. Imma għaliex kollox tifhem bil-maqlub? Dan il-klabb twaqqaf biex jibni soċjetà progressiva fuq il-jeddijiet xierqa ta' kull klassi...

L-AVUKAT. Naturalment, dan isir billi l-ġid żejjed tal-klassi l-waħda tisirquh biex tagħtuh lil klassi oħra...Il-klassi l-bieżla titma' l-klassi għażżiena.

PAUL. Dan qed tgħidu int, papà. Il-klabb tagħna mhux soċjetà ta' ideoloġisti ħallelin. Aħna nistudjaw kustjoni bil-kuxjenza u ma niħdux deċiżjonijiet li jagħmlu ħsara. Imma, fejn jeħtieġ issir ġustizzja, din ikollha ssir.

FRIEDA. Ngħidu aħna, jekk tiddeċiedu li twaqqgħu l-kerrejjiet kollha, aħna ikollna noqogħdu....

PAUL. Frieda, jekk għad jaqgħu l-kerrejjiet, dawn jaqgħu biex flokhom jitilgħu djar sura tan-nies, ngħidu aħna, bħal dawk li tħobb int għalik innifsek. Djar fejn wieħed jista' jinħasel u jitnaddaf, u jiftaħ tieqa għax-xemx ta' fil-għodu u jieħu nifs safi ..mingħajr dawk l-irwejjaħ tal-għeluq.

L-AVUKAT. Immorru Marina. Frieda, agħmel kif trid. La ma tridx toħroġ magħna, oħroġ ma' ħbiebek, Hu ħsieb tiegħek innifsek. Fhimtni, hux?

FRIEDA. Kollox sew, papà. (L-avukat u martu joħorġu. Lil ħuha).
Paul, issa qegħdin waħedna; għidli, għax mejta bil-kurżità, int lis-serva tħobbha?

PAUL (jitlagħlu). Għidli qabel jekk int tħobbx lil Ċensu tal-grocer?

FRIEDA (tidħak). Iva dak, b'għajn waħda u trux! Imma s-serva ħelwa, le?

PAUL. Jaqaw dħalt spija mal-papà u l-mamà?

FRIEDA. Spija le, imma kurjuża għax mara.

PAUL. Imma inti daqskemm temmen fil-klassi, int x'kont tgħid li kieku jiena għidtlek li nħobb lis-serva?

FRIEDA. Ma kont ngħid xejn. Kont inżomm sigriet. Jiena bħalek nemmen fil-libertà tal-persuna. Ħalli ngħidlek sigriet, trid? Jiena wkoll inħobb wieħed ta' klassi baxxa: qed ninnamra ma' Frans, emergency teacher, it-tifel tal-furnar.

PAUL (jidħak). Tridx tmur! U dak jaqla' paga biżżejjed biex iżommok? Tara kemm ġejjin xenati, la jkunu jafu l-mamà wil-papà.

FRIEDA. Il-mamà wil-papà jkunu jafu jekk tgħidilhom int. U jekk tagħmel hekk, jiena ngħidilhom li inti tassew tħobb lis-serva.

PAUL. Min qallek li nħobb lis-serva?

FRIEDA. Mhux int?

PAUL. X'hin?

FRIEDA. Issa.

PAUL. Jiena ma għetlek xejn. Jiena wkoll għandi sigriet tiegħi...

int għidtli tiegħek u jien ngħidlek tiegħi...

FRIEDA. Għidhuli għax se mmut bil-kurżità!

PAUL. Jiena qed ninnamra ma' Louisa, tal-perit Casamena.

FRIEDA (issaffar waħda mistagħġba). X'idealist fik!...Taf issibhom it-tfajliet tal-flus... Daqs kemm għandu flus u bini missierha. Ara x'gost ser jieħdu l-papà wil-mamà.

PAUL. Int għaġġilt wisq. Donnok trid tgħidli li jiena qed ninnamra ma' Louise għal ġid missierha. Irrispondini! Int tafha. Louise helwa?

FRIEDA. L-isbaħ tfajla li kellna fil-klassi meta konna mmorru s-Sacred Heart flimkien. U....

PAUL (bid-daħka). X'iżjed?

FRIEDA. L-aktar waħda intelliġenti.. dejjem l-ewwel; kienet tgħaddini f'kollox barra fil-Franċiż....

PAUL. Karattru?

FRIEDA. Dhulija, taf tmur magħ-nies; ma għandhiex kburija.

PAUL. Mela xi trid iżjed? Ma jidhirlekx li dawn il-kwalitajiet huma l-aqwa dota tagħha?

FRIEDA. L-aqwa dota kemm trid; imma meta jkollha ftit eluf magħhom mhux aħjar?

PAUL. Agħar mhux. Mela int għax ma fittixtx il-flus mal-kwalitajiet fin-namrat tiegħek? Isma', jiena raġel u ser ikollu professjoni. Anki li ma kellhiex flus, kont inkun nista' nżommha tajjeb bix-xogħol tiegħi. Imma int, Frieda, trabbejt hekk sewwa fl-abbundanza d-dar, taħseb li bil-paga ta' emergency teacher twassal? Aħsibha .. aħsibha..

FRIEDA. Jiena nhobbu.

PAUL (biċ-ċajt). Liema numru jġib dan in-namrat ġdid fil-lista tiegħek?

FRIEDA. Ha nara......(tgħodd fuq subgħajha)..Robert....Arthur.... John...Albert......Patrick... u issa Frans..Imma lil dan l-aktar li nhobb.

PAUL. Bħal issa lilu l-aktar li tħobb; qed tgħid is-sewwa. Imma, min jaf għadx hemm xi Alfred jew Harry ieħor li jniss lilu jidħol fil-lista wara Frans. Xahar ieħor arani.

FRIEDA. X'int krudil..Jiena lil Frans nħobbu...lilu biss inħobb.....

PAUL. Tajjeb, ħobbu. Tridx tagħmel xi ħaġa għall-ġid?.. Naddaf dil-mejda.

FRIEDA. X'int ħażin. Qed tgħidli hekk biex nsejjaħlek is-serva ħalli toqgħod tpaċpaċ magħha. Mhux hekk?

PAUL (bid-daħqa). Aqlagħli 'l barra minn hawn!

FRIEDA (issejjaħ lis-serva. Tgħidilha biex tnaddaf u toħroġ).

PAUL (lis-serva waqt li qiegħda tnaddaf il-platti). Ġbartli l-informazzjonijiet li tlabtek?

SERVA. Iva, sinjur. Ma ssogrjajtx nagħtik il-karta quddiem il-papà tiegħek. Ma nafx kif narah miegħi. Lanqas il-mamà tiegħek ma tagħtini wiċċ. Donni qed indejjaqhom. Ix-xogħol tiegħi dejjem

għamiltu sewwa. Ma nafx għaliex jittrattawni hekk...

PAUL. Forsi int qed taħseb hekk. Il-papà lanqas magħna ma jidher ħelu ħafna; imma nagħdruh, għax min jaħdem il-Qorti u jħabbat wiċċu man-nies ta' kull xorta, ma jibqax f'sikktu..isir nervuż...

SERVA. Wil-mamà?

PAUL. Issa jien naf!..nisa intom.. Hu paċenzja....

SERVA. Sinjur, qaluli li inti tħobbhom ħafna l-ħaddiema.....li qed titħabat biex aħna s-servi ikollna paga aħjar, u....

PAUL (jaqtagħlha kliemha). Xi darba ssir ġustizzja!

SERVA. Jeħtieġ, sinjur, għax in-nies maħqura. Qed igħidu li l-poplu ser iqum biex jagħmel ġustizzja b'idejh. Qrajtha l-gazzetta <u>Bandiera Tad-demm</u>?

PAUL. Ma qrajthiex. X'kien fiha?

SERVA. Sinjur, ma nafx. Inħoss li ser issir xi ħaġa kbira. Ilna ninħaqru u ngergru għalxejn...

PAUL. Dan xħin issib taqra int?

SERVA. Xhin nidħol norqod. [illegible] l-<u>Bandiera Tad-Demm</u>, u meta jeħles minnha, jħalliemieli d-dar, jekk ma [illegible]ranix.. Minn dak li qed nisma', inħoss li ġejja xi ħaġa kbira.

PAUL. Mela x'int tistenna?

tal-ġirien

SERVA. Dak riħ li għamel. Waqqa' l-arbli tat-television/minn fuq il-bejt; qasamhom tnejn. Li kienu tad-demm wil-laħam, sinjur...

PAUL. Iva?...

SERVA. Kenn kienu jweġġgħu u jibku. Il-maltemp iwaqqa' dak kollu li hu fil-għoli ħafna. Aktar ma ħaġa tkun fil-għoli, aktar ir-riħ qawwi jaħbat magħha u jwaqqagħha. Donnu ġej maltemp kbir...

PAUL. Xi jgħidu fil-kerrejja tagħkom għall-maltemp?

SERVA. Qed jistennewh mill-lum għal għada.. fuq il-bejt inġama' ħafna ħmieġ li, jekk ma jagħmelx riħ qawwi, ma jitnaddafx....Jeħtieġ jagħmel riħ qawwi..tempesta kbira....

PAUL. Anki jekk iwaqqa' l-arbli tat-television?..

SERVA. Fuq il-bjut tagħna ma hemmx arbli tat-television; hemm ħafna ħmieġ, li ilu jinġama' ħafna. Riq qawwi biss jista' jnaddfu... tempesta...

PAUL. Tempesta qawwija li tnaddaf il-bjut maħmuġa tal-kerrejjiet, u tkisser l-arbli tat-television minn fuq il-bjut modfa tal-kapitalisti..

SERVA. Ajma sinjur, għandi daħri kemm juġagħni.

PAUL. Kellem tabib....

SERVA. Il-mamà tiegħek żammitni sagħtejn milwija wiċċi lejn l-art, naħsel tebgħa fil-madum,li ma riedet tmur b'xejn.(<u>tintlewa bl-uġigħ</u>) Ajma dahri, jaħasra.....ma niflaħx inżomm iżjed...

PAUL. Oqgħod strieħ fejni...

SERVA. Ma nissograx..il-mamà qabel ħarġet ordnatli ma nitgħażżenx, u tatni lista ta' xogħlijiet li trid issib lesti meta tiġi lura... Ma nistax..

PAUL. Iva oqgħod ftit...sa ma nsaqsik xi ħaġa fuq il-kerrejja....

SERVA. Nogħod sinjur, imma jekk ma tlaħħaqx wil-mamà tiegħek tgħajjat miegħi, int tgħidilha, hux, li mhux ħtija tiegħi?..

PAUL. Tiddubita?

SERVA. Taf int, sinjur, aħna l-ħuta ż-żgħira li tikolha l-ħuta l-kbira. Hekk dejjem igħidli missieri.....u ommi wkoll...

PAUL. Agħtini dik [illegible] ktibtli....

SERVA. Harbixt xi ħaġa kif stajt..jien sat-third class biss ilħaqt għamilt..kemm kemm naqra u nikteb ftit bil-Malti...insejt kollox. Jew issefter jew....

PAUL (jaqra n-notamenti li ħarbxitlu fil-karta). Halli nara għamiltx li tlabtek.

SERVA. Għamilt kif għidtli, sinjur. Aħjar naqralek jien. It-tgerfix tiegħi jiena biss ngħarfu.

PAUL. L-ismijiet qed naqrahom.(ibati biex jaqra). Dawn in-nies kollha li jgħixu fil-kerrejja tagħkom?

SERVA. Kollha Ktibtlek x'jisimhom, kemm jaqilgħu fil-ġimgħa; fuq il-kundizzjajiet ma semmejtlek xejn. Għax kollha bħal tagħna. Ma fihomx x'tagħżel.

PAUL (waqt li jaqra waħdu). Toni Sciberras għandu sebat itfal--mela disa' b'kollox.....Dawn kif igħixu ġo dik it-toqba?

SERVA. Sinjur, il-ġrieden igħixu f'toqba iżgħar.....

PAUL. Imma b'dawn it-tfal kollha u bi tlitt liri paga, kif jista' jkollu television id-dar?.. .. u karrozza?....

SERVA. Issa jiena ma nafx. Naf biss li aħna ma għandniex mnejn nixtru television, u lanqas karozza. Irridu nqanqċu biex ngħ[illegible]

PAUL. X'kondotta hu? Jagħmel xogħol barrani biex jista' jagħmel dawn il-kap[illegible]ċi?

SERVA.. Ma nafx x'jagħmel wara x-xogħol. Naf biss li dejjem ikollu xi jgħid mal-mara. Isawwatha għax tgħidlu li mhux jagħtiha biżżejjed għall-familja; u t-tfal ibiċċirhom. Jilbes sewwa hu; u 'l [illegible] u nċerċrin....

PAUL. Issa rrid favur ieħor minn għandek. Taf lil xi ħadd mill-kerrejja ta' fejnkom?....

SERVA. Dik il-kerrejja tagħkom ukoll, sinjur?

PAUL. Le.

SERVA. Xi tridni nagħmillek?

PAUL. Int għandek xi ħadd tafu f'dik il-kerrejja? Xi ħadd li jaf sewwa n-nies ta' ġo fiha wit-taqsim tal-kmamar?

SERVA. Naf lil Ċetta, żewġha suldat fil-K.O.M.R.

PAUL. Tagħmilli pjaċir kbir jekk titlobha tgħidlek kif igħixu, u x'taqsim għandhom hemm. Iktibli kollox bħalma għamilt għall-kerrejja tagħkom.

SERVA. Nagħidilha sinjur....Issa nista' nibda nnaddaf, għax ħażin għalija jekk il-mamà ma ssibx kollox lest. Għadditli l-faċendi waħda waħda biex żgur ma nitgħażżenx xi ftit..

PAUL. Jiena sejjer.

SERVA. Infakkrek sinjur. Jekk il-mamà tiegħek tgħajjat miegħi [illegible]

ma ssibx kollox lest, aqbeż għalija...

PAUL. Dil-mamà tiegħi int, imbagħad, tibża' minnha wisq. Tinkwitax.. jekk jinqala' xi ħaġa, naqbeż għalik...

SERVA (lilu, waqt li ħiereġ). Grazzi sinjur......

(Xħin joħroġ hu, tisma' tisfira minn-naħa tal-ġnien. Hija twieġeb b'tisfira ta' ftehim. Wara ftit jidħol żagħżugħ teddy boy, klassi tal-ħaddiema).

SERVA. Ġorġ, stajt ħallejt ftit ieħor, sa ma s-s-sinjur ikun telaq għal kollox.

ĠORĠ. U dan is-sinjur tiegħek, kemm tibża' minnu. Rajtu jqabbad il-kar u jitlaq.

SERVA (lil Ġorġ, li jmur ipoġġi fuq pultruna). Ġorġ, nitkellmu u ma nitlefx xogħol, għax is-sinjura teħodha miegħi jekk, xħin tiġi, ma ssibx li għamilt il-faċendi kollha li qaltli.....

ĠORĠ. Ħalliha tgħid li trid is-sinjura. Ħalliha tgerger. Ejja fejni...

SERVA. U le Ġorġ....għax naqla' ħasla.... U dalwaqt inkun lesta....

ĠORĠ. U isa....

SERVA. U ħallini, jaħasra.. ma tafx titkellem u lili tħallini nagħmel il-faċċendi. Hemm bżonn nitlaq ix-xogħol?

ĠORĠ (jmur jaqbadha minn qaddha biex jeħodha bil-qiegħda fejnu. Hi ma titħabatx, waqt li żżomm daqsxejn bħal waħda mġiegħla).

ĠORĠ. X'għandek?

SERVA. Taħri [illegible] tagħni. Nħossu donnu jrid jinqasam...

ĠORĠ. Ieqa mix-xogħol. Kemm ser iddum issefter man-nies! Għad tasal il-ġurnata tagħna meta ħadd ma jibqa' jsefter lil ħadd....

SERVA. Imma jiena bix-xogħol qed inġamma' l-flus biex inħallas l-għamara...

ĠORĠ. Dalwaqt jasal żmien li ħadd ma jibqa' jsefter lil ħadd, u lil dawk li jġiegħelu 'l ħaddieħor iseftrilhom, jieħdulhom kullma għandhom. Ma tafx? Ma smajtx?

SERVA. X'int tgħid, Ġorġ? Kollox? Kullma għandhom?

ĠORĠ. Kollox! Kullma għandhom!

SERVA. U x'isir minn ġidhom?

ĠORĠ. Jitqassam lil dawk li m'għandhomx. Lil dawk li serqulhom għaraqhom. Lilek per eżempju.

SERVA. Lili?

ĠORĠ. Lilek.(jaqbad siġġu b'idejh). Kemm-il darba naddaftu sa issa? Kemm-il darba kellek tintlewa fuq dahrek biex tnaddfu?

SERVA. Lanqas nista' ngħodd kemm-il darba.

ĠORĠ. Dan is-siġġu tiegħek. Ħdint għalih b'saħħtek. U din l-art, kemm-il darba nżilt għarkubtejk taħsilha?

SERVA. Lanqas naf ngħodd kemm-il darba, Ġorġ.

ĠORĠ. Din l-art, nela, tiegħek. U din il-pultruna li qiegħed fuqha kemm-il darba naddaftha, qlibtha wiċċha 'l isfel biex ma tħallix traba waħda teħel magħha?

SERVA. Min jaf kemm, Ġorġ.

ĠORĠ. Din ukoll tiegħek.....Qed tara dan it-temprin?

SERVA. Qed nara.

ĠORĠ. Biex nurik li hija tiegħek, ser intaqqabha bix-xafra tiegħi. Hekk (jagħti tlitt daqqiet ta' temprin, donnu biex jivvendika ruħu minn xi ħadd).

SERVA (tgħajjat). Mela qed tiġġennen? Issa x'ser ngħidilha lis-sinjura?

ĠORĠ. Ħalliha tgħid sa ma tasal il-ġurnata li dan kollu li qed tara ma' dwarek isir tagħna....tiegħek, għax int xtrajtu bl-għaraq u l-uġigħ ta' dahrek.(waqt li juri b'idejh il-kwadri, il-pultruni eċċ.). Dawn kollha huma tiegħek, għax jekk tagħsarhom, minnhom joħroġ il-għaraq ta' ġismek u l-għeja ta' rkubbtejk.

SERVA. X'int tħewden, Ġorġ?

ĠORĠ. Mela ma smajtx? Ma qrajtx?

SERVA. Dahri juġagħni bil-liwi, u saqajja bit-twaqqif; dejjem infarfar u naħsel, ma għandix żmien naqra.

ĠORĠ. Tiela' maltemp kbir...qalu li ġejja tempesta li ser twaqqa' l-arbli tat-televisions minn fuq il-bjut; li l-bjar ser jintlew bl-għargħar ta' xita ħamra. Fir-rjieħ ta' din it-tempesta ser jagħmu dawk l-inkwatri kollha li qed tara imwaħħlin mal-ħitan...ta' fuq sa jiġu isfel...

SERVA. Ma jiniex nifhem. Meta? Kif? Għala?

ĠORĠ. Meta? Minn hawn u ftit iehor. Kif? Bħar-riħ tal-griegal, li jqalleb il-baħar ta' taħt fuq? Għala? Biex int tiddritta fuq qaddek, tħossok mara, bħas-sinjura tiegħek, u dahrek ma jibqax juġagħek......

SERVA. X'ġurnata kbira tkun dik, meta nkun nista' niddritta fuq dahri mingħajr ma nweġġa'!

ĠORĠ. Idejk ikunu bojod u lixxi bħal ta' Frieda.

SERVA. U din il-libsa?

ĠORĠ. Tinżagħha u tagħmilha sorra, u tarmiha mit-tieqa 'l barra...

SERVA. X'ġurnata kbira tkun dik, meta idejja jsiru lixxi bħal tas-sinjurina Frieda, u din il-libsa ta' qaddejja nkun nista' narmiha mit-tieqa 'l barra.... (Lil Ġorġ, li jkun raġa mar bil-qiegħda fuq il-pultruna u ħareġ ġugarell... giljottina, waqt li jieħu gost itella' u jniżżilla x-xafra tagħha).

SERVA. Dik x'inhi?

ĠORĠ. Rikordju ta' Pariġi ..ġabhieli ħabib...

SERVA. Għalfejn isservi?

ĠORĠ. Biex tinla' l-bjar b'xita ħamra.

SERVA (li tittendi għal fejn sservi). Le, Ġorġ, armiha.. ma rridx, Ġorġ, armiha......

ĠORĠ. Ara xi trid sewwa...Trid tibqa' ssefter għomrok kollu, sa ma dahrek jinqasam fit-tnejn u riġlejk jitilquk, jew......

SERVA (waqt li tgħannqu). X'ġurnata ta' ferħ tkun għalija dak inhar li l-maltemp itajjar l-arbli tat-television minn fuq il-bjut, idejja jsiru lixxi u rotob bħal dawk tas-sinjurina Frieda, u dawn il-ħwejjeġ nagħmilhom sorra u narmihom 'il barra mit-tieqa......

IT-TIENI ATT

Ix-xena tiftaħ bl-avukat, martu u ż-żewġ uliedhom Frieda u Paul, min fuq sufan, min fuq siġġu, wis-serva bil-wieqfa quddiem l-avukat, li qed jissoġġettaha għall-interrogatorju, b'leħen iebes:-

L-AVUKAT. Din it-tiċrita fis-sufan ma kinetx hawn qabel ħriġna. Min sata' għamel din il-vendikazzjoni meta aħna ma konniex hawn?..

SRA. MARINA. Meta int biss kont hawn.....

SERVA (b'leħen għoli). Ma għamilthiex jiena...daqshekk nista' ngħid....

L-AVUKAT. Ma kien hawn ħadd ħliefek....

FRIEDA. Dan xi ħadd ried jagħmlilna azzjoni ħażina.. xi ħadd li jobogħdna....

SERVA (stinata). Mhux jiena... mhux jiena...

SRA. MARINA. Mhux int, qed tgħid int.......

SERVA. Naħlef li mhux jiena...

L-AVUKAT. Hawn min jieħu ġurament qisu qed jieħu tazza ilma..

SERVA. Ma għandix x'ngħidilkom iżjed... mhux jiena ċarrattu s-sufan.

L-AVUKAT. Int qed tigdeb... ċarrattu biex tivvendika ruħek....Jiena nafha sewwa l-mentalità kriminali...il-vendikazzjoni ta' dawk li jagħmlu ħsara fi ħwejjeġ ħaddieħor meta ma jistgħux jivvendikaw rwieħhom mill-persuna ta' min jobogħdu......

PAUL. Imma ħadd ma raha ċċarrat is-sufan..ma nistgħux inwaħħlu

L-AVUKAT. Aqbeż għaliha. Aqbeż għall-poplu! Il-proletarjat imsejken; il-maħqur..Ara x'tieħu...

PAUL. Qed titratta l-affari b'esaġerazzjoni kbira..Fl-aħħar mill-aħħar, m'aħniex il-Qorti, u l-anqas ma għandna provi li ċ[illegible]titu hi s-sufan.....

SERVA (twerżaq). Qegħdin taħqruni.....mhux jiena ċarrattu.....

SRA. MARINA. Mela min?

SERVA. Ma nafx. Dak li nista' ngħidilkom hu li mhux jiena ċarrattu.....

L-AVUKAT. Taf kemm iqum dak is-sufan?

SERVA. Naħseb li jqum ħafna flus...

SRA. MARINA. Trid tħallsu, għax dak issa m'għadux tajjeb....

SERVA. Tridu tisirquni...... M'hux biżżejjed li ħaddimtuni qisni [illegible]

L-AVUKAT. Dak is-sufan iqum £60. Jiena nakkużak li ċarrattu int; għax dik it-tiċrita ma kenitx hemm xħin ħriġna.....

SERVA. Sata' ċarrtu ħaddieħor...Jiena ma ċarrattux żgur. Jekk ittallagħni l-Qorti, hekk naħlef..li ma ċarrattux.......(tinfexx tibki).

PAUL. Papà, ma satax daħal xi ħadd meta konna barra aħna, u għal xi raġuni ċarrat is-sufan biex jagħmlilna azzjoni ħażina?

SRA. MARINA. Imma kien hawn is-serva.....

PAUL (lilha). Int fejn mort xħin ħarġu l-mamà wil-papà?

SERVA. [illegible] imbagħad mort naddaft il-kċina u ħriġt nixtri ftit steel wool minn għand Spiru....
PAUL. Sata' daħal xi ħadd xħin int kont barra?
SERVA (li taqbad ma' kliemu biex toħloq sitwazzjoni favur tagħha). Jiena, billi ma hawnx bogħod wisq, il-bieb ta' barra ħallejtu mbexxaq....
SRA. MARINA. Kemm stajt domt ma ġejt lura?.. ma hawnx bogħod wisq...
SERVA. Iltqajt ma ħabiba tiegħi.....
SRA. MARINA. U naturalment, qagħdt tpaċpaċ u nsejt li ħallejt il-biex miftuħ. Mhux hekk?
L-AVUKAT. Ħloqt alibi.. Hekk konna ngħidulek fil-Qorti.
SERVA. Xi ħloqt sinjur?
L-AVUKAT. Alibi.
SERVA. X'jiġifieri?
L-AVUKAT. Għedtilna li ma stajtx kont int li ċarratt is-sufan, għax int kont barra, u daħal xi ħadd u għamlilna din l-azzjoni ħażina. Mhux hekk?...
SERVA. La darba jiena ma ċarratx is-sufan.
PAUL. Int żgura li ħallejt il-bieb imbexxaq xħin ħriġt? Żgura?
SERVA. Żgura... fejn stajt [illegible]
SRA. MARINA. U issa x'nagħmlu aħna? Noqogħdu bis-sufan imċarrat? Dak irridu nibdluh...
PAUL. Nibdlu l-kisi biżżejjed....
L-AVUKAT. U l-ispejjeż, min ser iħallashom?
SRA. MARINA (li tħares lejn is-serva). Xi ħadd irid iħallashom.
SERVA. Jiena ma għandix mnejn. M'għandix ħlief għaxar liri, li qed inġemmagħhom għad-dota...
L-AVUKAT. Anki biex tibdel il-kisi biss, trid iżjed minn għaxar liri...
SERVA (jitlagħlha). Ma ħqartunix biżżejjed? Issa tridu tisirquli flusi wkoll?
SRA. MARINA. Biex ħqarniek? Ħqarniek għax ħaddimniek? Mhux missierek stess ġie għandna, jitlobna ndaħħluk magħna, għax kellu bżonn min igħinu fil-familja?
FRIEDA. X'ridt minn għandna, flus bla ma taħdem?
L-AVUKAT. Trid nibdew inħallsuk aħna talli ċarrattilna s-sufan?
SERVA. Għidtlek li mhux jiena.
L-AVUKAT. Min ħalla l-bieb miftuħ?
SERVA. Jiena.
L-AVUKAT. Mela ħtija tiegħek. U għalhekk...
SERVA. U għalhekk?
L-AVUKAT. Għalhekk tħallas il-ħsara inti, biex darb'oħra titgħallem.
SERVA. Iva mhux biżżejjed taħqruni, tridu tisirquni wkoll?
L-AVUKAT. Ara x'qed tgħid...
SERVA. Dak li hu minnu...
L-AVUKAT. Nista' nagħmillek kawża għall-inġurja...
SERVA. Dejjem theddidni ... Imma jiena għandi min jaqbeż għalija... M'iniex waħdi!.
L-AVUKAT. Issa int qed thedded...
SERVA (isterika). Imma hu qalli...qalli.. stenna Karmela...aħna l-maħqurin għad niġu f'tagħna. Ser jagħmel maltemp kbir, qalli; u daqs kemm ikun kbir, iwaqqa' l-arbli tat-televisions minn fuq il-bjut, u taqa' mis-sema xita kbira, li tnaddaf il-ħmieġ kollu ta' fuq il-bjut....
PAUL. X'inti tgħid?
SERVA. Hu qalli......
L-AVUKAT. Min hu hu?
SERVA. Wieħed li jħobbni.. Qalli: Karmela, għad jasal żmien li ta' fuq jiġu isfel u ta' isfel jiġi fuq......
FRIEDA. X'int misterjuża! Min hu dak li jħobbok?
SRA. MARINA. Liema, fost il-ħafna namrati li kellek s'issa, hu dak li jħobbok daqshekk?
SERVA. Ma tkunux tafu!
FRIEDA. Jaqaw dak il-ġuvni li jħobb iżomm il-qronfla wara widnejh?
SRA. MARINA. Jew dak li qbadnik kemm-il darba tkellmu wara l-bieb?
SERVA. Wieħed li jħobbni...jħobbni ħafna. Jew taħsbu li intom, il-puliti biss issibu min iħobbkom?
L-AVUKAT. U x'inhu dan il-maltemp kbir li qed issemmilna?
SERVA. Hu qalli...hu jifhem ħafna!
SRA. MARINA. Qed tipprova tbeżżagħna?
SERVA. Għidt dak li qalli hu!

L-AVUKAT (ighajjat). Min hu hu?

SERVA. Ghedtlek. Wieħed li jħobbni.......

(Minn barra jinstama' ħafna għajjat; donnu ta' nies imxewxa.......u leħen aktar għoli, donnu biex jinstama' minn ġewwa, igħid:-) Viva l-poplu.....Karmela.. Karmela.....Iftaħ it-tieqa u ara.... tiela sħab iswed li jbażża' mill-punent u beda iberraq.. Dalwaqt tagħmel ix-xita li tnaddaf il-ħmieġ ta' fuq il-bjut.....

KARMELA (imħeġġa. Minn ġot-tieqa donnha mhawrha bil-ferħ).U jaqgħu l-arbli kollha tat-television minn fuq il-bjut....

(Leħen minn barra). U tagħmel xita li tnaddaf il-ħmieġ li ilu jinġama' fuq il-bjut..

PAUL (imur iħares mit-tieqa waħdu. Wara ftit:-). Waslet is-siegħa?

L-AVUKAT. X'ġara, Paul?

PAUL. Papà, waslet is-siegħa. Jeħtieġ wieħed imur għall-kenn.

SRA. MARINA. Imma x'qed isir sewwa, għidli?

FRIEDA. Għidilna [illegible] .. X'qed jiġri barra? (l-għajat minn barra jinstama' iżjed viċin).

PAUL. Bdiet ir-rivoluzzjoni tal-proleterjat.....

L-AVUKAT. U int ferħan? Int ferħan b'dawk il-psatas igħajjtu barra, qishom inġienen? X'taħseb li ser jieħdu billi jagħjtu?

PAUL. Forsi l-ġustizzja li ilhom ifittxu għalxejn.

SRA. MARINA (li tmur tħares mit-tieqa). U issa, fejn ser isibuha, Paul?

PAUL. X'inkien tinsab moħbija. Joħorġuha 'l barra fejn jista' jgawdiha kulħadd.....

SERVA. Snajt leħen dak li jħobbni.....dak li qalli li dalwaqt jibda jvenven ir-riħ li jnaddaf il-bjut maħmuġa.......

FRIEDA. Dan [illegible] tal-inġienen...

L-AVUKAT.(lil ibnu). Dan huwa l-frott tat-tixwix tal-Progressisti.... xħittu ħafna idejat f'saqajn nies li ma jisħmuhomx, għax ma jifhmux ħaġa oħra ħlief il-għatx tal-vendetta......

SERVA. Anna. sinjur, nifhmu l-ġuħ u l-umiljazzjoni u l-irqad inkwitat.....

SRA. MARINA....U l-kwistjoni, fejn sa tibqa'?

SERVA. Int x'jidhirlek?

FRIEDA. Mhux aħjar niddeċiedu l-kwistjoni tas-sufan inċarrat?

L-AVUKAT. Jekk ma ċarrattux int, ħallejt il-bieb miftuħ għal xi ħadd li ried jagħmel vendetta.......

PAUL. Mingħajr intenzjoni..

SERVA. Mingħajr intenzjoni.. naħlef li mhux jiena ċarrattu.....

L-AVUKAT. Ħtija tiegħek .. trid tħallas....

SERVA. Jekk teħduli għaxar liri, kullma faddalt, ma jkollix biex nixtri l-lożor wil-ħwejjeġ ta' taħt..... dalwaqt niżżewweġ.....

L-AVUKAT. Flusek ma neħduhomlokx .. imma tagħmel xahrejn xogħol bla ħlas....

SERVA. Hallelin!

SRA. MARINA (ingħaddba). Arġa' għid x'aħna!

PAUL. Nghid jiena flokha: Hallelin! Ma nisthux nehdulha gharaqha? Ghalfejn qieghda naghna din? Forsi biex tpaxxi lilna? Tithatteb ghalina? Tnaddaf il-qiegha ta' l-art ghal-wiċċna?--

FRIEDA. Min qallek dan?

PAUL (ikompli). Qieghda hawn biex tagla' xi haġa - xi haġa żghira, li naghtuha biex ikollha x'tonfoq fil-bżonnijiet taghha. U issa ahna ser inhaddmuha xahrejn b'xejn.

SERVA. liwi ta' dahar u tqanżiħ ta' rfigh tal-kaldaruni tal-hwejjeġ b'xejn.. xahrejn tfarfir tal-mobbli, minn fuq u minn taht, b'xejn... xahrejn hasil ta' l-art wil-hwejjeġ mahmuġa taghkom b'xejn ....Hallelin!

L-AVUKAT. Kollox sewwejt barra kemm jiswa d-drapp li jkollna nixtru biex inbiddlu dak li issa mċarrat....dak le, dak ma jissewwiex-- is-serq dejjem minn naha l-wahda......

PAUL. Papà, nitolbok, halliha tghaddi din id-darba biss.....hallih tghaddi, m'ahniex ser niftaqru........

L-AVUKAT. Halliela!

SRA. MARINA. Wiċċek tost!

FRIEDA. Pastaża.

SERVA (twerżaq). Halluni...halluni.... naghtikom xahrejn uġigh ta' dahri b'xejn, xahrejn rasi baxxa, nahsel l-art li tirfsu fuqha..... xahrejn rasi Ma fol fuq iż-żraben taghkom nibblakkahom.....u nhallas-kom tas-sufan li ma ċarratx jiena......(wara ftit donnha isterika) hallelin....

PAUL (lilhom). Dan iżżejjed..qeghdin nisforzaw il-bibien tal-istorja....

SERVA (isterika). Qalli wiehed li jhobbni; Meta tisma' r-rih ivenven madwar id-dar tas-sinjuri tieghek, wir-rih ikun qawwi, ifrah, hanina, ghax tkun waslet is-siegha li ta' taht jiġu fuq. Dak inhar, int itla' fuq il-bejt u hares....hares u tara foresta ta' arbli ta' televisions jaqghu minn fuq il-bjut; imbaghad tinżel xita bil-gliel. Dix-xita ixrob minnha, ilqaghha f'idejk it-tnejn, daqs kieku kienet inbid....u qalli (hawn tibda tidhaq isterika u tibki) din ix-xita tkun ix-xita tal-mirakli...hamra daqs il-meraq tal-ghenba. Isker biha.....Dak inhar...(tieqaf thares lejn is-sinjur: ma tghid xejn hlief thares lejn b'disprezz).

L-AVUKAT. Dak inhar, Madam ...rge?........

SRA. MARINA (eċċitata). Dak inhar. Ghidli, dak inhar?

SERVA (tinfexx tidhaq). Dak inhar....O dak inhar.... ġiġġifogi u karnival....

FRIEDA (eċċitata). Dak inhar, ghidilna, dak inhar?

SERVA. Dak inhar tinqaleb il-folja.

L-AVUKAT (biered, biered). Eċċitata hafna u qieghda thawwad l-klien. Mur ġibilha kalmant......

SERVA (wahedha, donnha mitlufa). Dak inhar...O dak inhar... xi darba trid tasal dik il-ġurnata. Dak li habbni qalli: Ghal kull hatba hemm il-mannara, u ghal kull kelb bil-ġuh hemm il-ghadma. Huwa

qalli wkoll: ħanina, aħna dejjem mexmixna l-għadna. Imma xi darba l-folja tinqaleb. Dak ir-riħ qawwi li għedtlek għad jaqleb kollox (waqt li tkun qed tgħid hekk, jinstema għajat minn barra, u leħen ta' xi ħadd qed jagħmel meeting. Kulħadd jieqaf. Is-serva ngħaxxqa, donnha semgħet leħen mis-sema, u l-oħrajn mħawda. Paul serju fatalista).

IL-LEĦEN MINN BARRA. Il-bniedem jitwieled ħieles; u kullimkien jinsab fil-ktajjen.....

PAUL (waqt pawsa). Jeħtieġ jintela intervall ieħor fl-istorja tal-poplu tagħna....

SERVA (tiġri lejn it-tieqa). Dak il-leħen tal-maħbub tiegħi.....

IL-LEĦEN (dejjem jogħla). Wieħed jaħseb li huwa s-sid ta' ħaddieħor, u fil-fatt huwa lsir aktar minnhom....Kif ġara dan kollu?....

(ġ... ... ta' nies ġo xulxin. Imma jinstemgħu x'uħud isaqsu:-)

Għidilna kif?

L-AVUKAT. X'jismu l-maħbub tiegħek!.....

SERVA. Għalfejn qed issaqsini? Biex tugżah lill-pulizija? Jiena lilek ser nagħtik xahrejn għaraq ta' mhini u uġigħ ta' rkubtejja fuq l-art li tirfsu fuqha intom il-kbar...daqshekk biżżejjed.

SRA. MARINA. Billi saqsiek x'jismu l-maħbub tiegħek?

SERVA. Ma ngħidilkomx......

FRIEDA. Xi ksuħat....

SERVA. Intom lilna tobogħduna!

L-AVUKAT. Int tafu, Paul?

PAUL. Naf wiċċu ..ma nafx x'jismu....

L-AVUKAT. Smajtu x'qal? Taf x'jismu jew ma tafx?...

PAUL. Jean Jacques Rousseau.....

L-AVUKAT. Trid titkessaħ? Dak ilu mejjet mitejn sena...

PAUL. Għandek żball... dak għadu ħaj.. mela ma smajtux jitkellem issa issa!..Il-bniedem jitwieled ħieles imma jinsab fil-ktajjen....

L-AVUKAT. Fanatiku int...traditur tal-klassi tiegħek...

PAUL (dejjem eċċitat). U ma smajtux igħid ukoll, li dawk li jaħsbu li huma s-sidien ta' ħaddieħor huma fil-fatt ilsiera?..

SRA. MARINA. Il-kotba ħadulek rasek! Donnok ma għadekx wieħed minna...

PAUL. Jiena minnkom mill-qalb,wid-demm, wilġisem. Inħosskom marsusa ġo demmi, imma b'moħħi niċħad dan kollu li hawn madwari.. din is-sitwazzjoni krudila..bla qalb..jiena ma rrid l-ebda ħabba profitt mix-xahrejn xogħol b'xejn ta' xebba li taħdem man-nies għax għandha bżonn il-flus f'idejha........

SRA. MARINA. Imma ma smajtux x'qal il-maħbub tagħha? Dik propaganda komunista...

(Il-leħen li qabel ma kienx jiftieħem inħabba l-għajat, issa jarġa' jiċċara). Hati, l-ebda bniedem ma ħalaq bniedem ieħor. Fl-istorja, bniedem ħakem ieħor, għax il-bniedem għandu mill-annimali tal-ġungla...għax bħall-ħuta l-kbira li tiekol iż-żgħira, il-kbir jaħkem fuq min hu iżgħar minnu, jagħmel il-liġijiet hu u joħloq il-moralità

soċjali li l-aktar taqbel lilu.....

L-AVUKAT. Din rivoluzzjoni...dan komuniżmu....il-pulizzija x'inhi tagħmel?

IL-LEĦEN. Qalulkom li m'aħniex insara. Saqsuhom lil dawk li qalulkom hekk, min għamilhom sidien, min għamel is-sinjura u min għamel is-seftura? Għax sa fejn nafu aħna, Alla għamel il-bnieden u meta taħ l-art biex jaħdimha, ma taħx ilsiera u sefturi magħha, biex hu jista' jgħix paxxut, jaħdem għalih ħaddieħor. Dan huwa stat immorali u aħna, l-Progressisti, jeħtieġ inwaqqgħuh....

PAUL. Waslet is-siegħa. Tkun magħmula r-rieda tal-istorja....

SERVA. Dak il-leħen tal-maħbub tiegħi...huwa qalli. Fid-dinja ma hemmx sefturi u sinjuri.. aħna lkoll xorta waħda. Qalli: Qatt ma rajt tarbija tat-twelid? It-tarbija li titwieled għand familja fqira f'kerrejja, u oħra li titwieled f'palazz, it-tnejn jitwieldu egħriewa ..inbagħad ilibbsuhom il-ħajjin..lil wieħed ilibbsuh ta' sinjur, u lil ieħor ta' fqir, u tibda d-distinzjoni tal-klassi magħmula minn nies.....Lili(pawsa.. Dejjem eċċitata)lili libbsuni l-fardal tas-seftura ..lilek (lis-sinjura, b'sarkażmu)libbsuk il-libsa ta' sinjura (tinfexx tidħaħ isterika, b'leħen għoli, qares)imma taħt il-fardal tiegħi u taħt il-libsa sabiħa tiegħek tal-ħallus, hemm l-istess ġisem ta' mara..l-ebda għadma li mhix xorta waħda.....

IL-LEĦEN. Dawk li jinxu warajja jgħajtu b'saħħithom kollha: Aħna miegħek! (għajat minn barra ta' iva..........Imbagħad jinstama' l-kant ta' innu rivoluzzjonarju.. Minnu jilħaq jinstema' dan il-kliem:)

Il-ktajjen li taqlu l-dirgħajna,
Nagħmluhom ġo djar is-sidien.
Ninsew l-għajb kollu li rajna:
Insellmu lil Xemx il-Ħelsien.
Viva r-revoluzzjoni!

(Il-folla tirrepeti din l-għajta mgħaddba, għal ħafna drabi.. Paul joħroġ jiġri 'l barra eċċitat. Ftit wara, xi ħadd beda jitfa' l-ġebel għat-tieqa, u leħen jinstama jgħajjat:-).Ħallelin!.ħallelin!. Assassini tal-poplu...aħna nqegħdukom...inħallsukom.......ma nseftrulkomx iżjed.....(tfigħ ta' ġebel. L-avukat, inkwietat, imur jagħlaq it-tieqa).

L-AVUKAT (lis-seftura). Int, mur kompli l-faċċendi, imbagħad naraw fuq l-ispejjeż tas-sufan....

SERVA (tinża' l-fardal). Jiena ma rridx inseftrilkom iżjed. Jiena smajt leħen il-maħbub isejjaħli. Ma smajtuhx?

L-AVUKAT. X'jismu?

SERVA (ifferoċjata, iġejha f'wiċċu). Għalfejn trid taf? Biex itellgħu l-Qorti u twaħħlu l-ħabs? Nini, nini....Taf x'qalli?

L-AVUKAT. X'qallek Madame De Farge?

SERVA. Qalli stabar sa ma tasal is-siegħa. Meta tasal. aħna nitħallsu tal-għaraq li jkunu serqulna.. ta' kull qatra għaraq nitħallsu b'xi ħaġa mill-propjetà tagħhom....

L-AVUKAT. Ħallelin....il-proleterjat...

SERVA. Għidli s-sewwa, kieku kont taf ismu ma kontx itellgħu l-Qorti

u tibgħatuli l-ħabs?

L-AVUKAT. L-ebda dubju....Dak xewwiex, komunist, aħmar, perikolu tas-Soċjetà...

SERVA. Inma isma' x'qalli hu(dan il-ħin jinstama' tfigħ ta' ġebel minn barra). Qalli: Aħna nagħmlu l-Qrati tal-Poplu u nakkużawhom bis-serqa tal-għaraq tal-ħaddiem, u nikkundannawhom wieħed, wieħed għal (tiegaf)....

[illegible] Int għandek il-kuraġġ iddur kontra tagħna, wara dak kollu li għamilna mal-familja tiegħek?

SERVA (lilha). Meta nitbaxxa, dahri juġagħni, għax dejjem nilwija fuq il-ħasla tal-ħwejjeġ tagħkom ...bil-lejl inwaġġa' u ma nkunx nista' norqod.

FRIEDA. Int miġnuna!

SERVA. Aħna, l-maħqurin, kollha mġienen...

L-AVUKAT. U kriminali.....

SERVA...Aħna dak li tagħmluna intom......

L-AVUKAT. Ibqa' għidli... għaliex jikkundannawna l-qrati tal-poplu?

SERVA. Inbagħad tkun taf. Mamini, ġabulu minn Parigi ġugarell b' xafra kbira daqs blade tas-safety rażor,.titla' u tinżel.......

FRIEDA (imbażżgħa). Dan x'ġugarell hu?.....

SERVA. Ma nafx x'jgħidulu. Tah isem... Marie Antoinette. Qalli li din kienet reġina darba..Jiena ma nafx ħafna skola..Intom tafu, le? ....

L-AVUKAT.(lilha). Itlaqli 'l barra..'il barra! Ma rridekx ġo dari .. Int perikoluża. Jiena ser inċempel il-Kummissarju tal-Pulizija, nirrakkontali x'għidtli....u intellgħelek il-maħbub tiegħek il-Qorti fuq akkuża ta' tixwix.. u int tmur tarah il-ħabs.

SERVA. Mur ara x'gost tieħu tara l-maħbub tiegħi l-ħabs!

L-AVUKAT. Mhux lilu biss, imma lilek ukoll.

SERVA. Kemm taf tobgħod, Avukat.

L-AVUKAT. Nobgħod lill-brikkuni.

SERVA. Min jaf min hu brikkun?..

L-AVUKAT. Titlaqx ilsienek, għax nibgħatek 'l barra bis-saqajn.

SERVA. Li kien minn għalikom, taħt saqajkom iġġibuna.

L-AVUKAT. Ma tridx tagħtikom kunfidenza, għax ~~mis-sebgħa~~ tieħdu l-id.

SERVA. Aħjar toqgħod attent, għax ġej żmien kbir.

FRIEDA. Aqtgħuha, papà.

SRA. MARINA (lis-serva). Kliemek sar kollu theddid.

L-AVUKAT. Xi trid tgħid biha din li ġej żmien kbir?

SERVA (imgħaddba). Mela ma ttendejtx li r-riħ beda jonfoħ qawwi? Għax ma titlax sa fuq il-bejt, u tmur tara x'sar minnu l-arblu tat-television?..

L-AVUKAT. Mur 'il barra! .. qed ngħidlek, qabel ma nitfak 'il barra jien..

SERVA. Sejra..arani(tixħetlhom il-fardal ma' wiċċhom).

SRA. MARINA. U l-ispejjeż tas-sufan ser nibgħu minngħajrhom?....

SERVA. Tħabbatx rasek. Meta nagħmlu l-kontijiet, nirranġaw kollox..

(toħroġ. Fosthom taqa' hemda ta' nkwiet, għax it-tfiġħ tal-ġebel u t-twerżiq għadu sejjer, fost il-frattarija tal-kant tal-innu rivoluzzjonarju).

FRIEDA. L-aħjar nifthu r-Rediffusion. Bħal issa soltu jkun hemm programm ta' kanzunetti... (imma kif tiftaħ jinstama' leħen jgħid:-). Attenzjoni!.Attenzjoni!.il-programm tal-kanzunetti mhux ser isir, għax għandna avviż importanti tal-Kummissarju tal-Pulizia. Mitlubin tisimgħuh; oqogħdu għall-istruzzjonijiet: Il-Kummissarju tal-Pulizija jgħarraf li fil-pajjiż, nies xewwiexa qajjmu bħal rivoluzzjoni kontra l-awtoritajiet ċivili u reliġjużi.....st dawn ix-xewwiexa hemm nies ta' qattagħni li qegħdin jattakkaw in-nies. Xi siegħa ilu, bomba tal-ħin, inqiegħda minn wieħed minnhom, tajret il-monument tal-gwerra u qatlet tlitt xebbiet. (wara pawsa). Raġa daħal avviż ieħor li jgħid hekk: Ir-rivoluzzjonarji qegħdin jipprovaw jaħbtu għall-headquarters tal-Pulizzija, u qed jagħtu s-salt biex jattakkaw l-uffizzju tax-xandir. Is-sitwazzjoni perikoluża, imma għadha kontrollata mill-forzi tal-ġustizzja. Ingħalqu fi djarkom sa ma ngħidulkom. Inbarraw il-bibien. Mallu l-forzi tal-Gvern jnaddfu t-triqat mix-xewwiexa.

SRA. MARINA. Marija Santissima...x'ġej għalina?...

FRIEDA. Papà, tgħid ir-rivoluzzjonarji sa jirbħu?

L-AVUKAT. Isibu tarfhom.... (Dal-ħin jinstama' taħt it-tieqa, jegħla qisu fuq ġwienaħ tar-riħ l-innu tar-rivoluzzjoni. Marina ssod widnejha mwerwra, u Frieda taħbi wiċċha bejn idejha. Jinstama' leħen ieħor; leħen ħeddiedi ta' mara vendikattiva....).

LEHENHA. Ir-riħ qed jitqawwa. Minn fuq il-bjut qegħdin jaqgħu l-arbli tat-television.....Ir-riħ jiftaħ il-ħitan ta' djarkom u jtajjar l-inkwatri ta' misserijietkom....(jiskot għal ftit).

L-AVUKAT. Qisha La Passionata!

SRA. MARINA. Mela ma għarafthiex?

FRIEDA. Dik is-serva, papà, dik is-serva. Isma' (jinstema' leħenha darb'oħra jgħid:-). Il-maħbub tiegħi qalli: Ta' kull qatra għaraq li xerridt minn ġismek, qlajt biċċa biċċa d-dar wil-mobbli tas-sinjuri li ħaddmuk bla ħniena.....Int tiġi f'saltnatek.. stenna.. stenna.. ftit arbli oħra jitgerbu u....

LEHNU (jidħol fuq leħenha f'daqqa). Iftħu t-triq għar-rivoluzzjoni. Ilna mxekklin minn riġlejna u dirgħajna; wasal iż-żmien tagħna.. L-aħwa nisparaw!..

(Ilħna mħawda igħajtu:-). Sparalu...Dawwar il-machine gun in-naħa ta' dak il-bini għoli ..hemm fuq, fejn hemm il-forzi tat-tirannija(F'daqqa waħda sparar ta' machine gun. Marina u Frieda jwerżqu mbażżgħa. L-avukat jippassiġġa nervuż ipejjep, ipejjep: il-ġesti tiegħu juru li huwa nkwitat. F'daqqa waħda jerġa' jinħass it-tfiġħ tal-ġebel fuq it-twieqi mbarrati. Frieda tinfexx tibki mbażżagħa. Ommha żżommha, rasha ġo ħoġorha. Imbagħad jerġa jinstama' r-radju jgħajjat:-).

Attenzjoni!. Attenzjoni!. għall-mument il-forzi tar-rivoluzzjoni

għelbu l-forzi tal-gvern. Bħal issa hawn taħwid kbir, ġlied fit-toroq. In-numru tal-mejtin, miż-żewġ naħat qed jikber. Navżawkom li issa l-forzi tar-Rivoluzzjoni qegħdin jitħabtu biex jieħdu l-istazzjon tax-Xandir f'idejhom. Bħal issa, qed jinstemgħu tiri ta' revolver u machine gun. Il-bjut tal-istazzjon tax-Xandir għadu f'idejn il-forzi tal-gvern..imma (Pawsa. B'leħen nekkej).Ma nistax inkompli... ir-rivoluzzjonarji qegħdin jirbħu.....L-aħħar avviż malajr, malajr: Il-gvern jawtorizza liċ-ċittadini kollha jiddefendu ruħhom wil-propjetà tagħhom, b'idejhom. Għall-armi mela.....
(Imbagħad, bħal karba ta' bnieden ferut, u minn duq ir-rdju jinstama' it-tisfir tal-balal. Wara ftit taqa' sikta......).
L-AVUKAT. Rebħu...tgħid Paul issa ferħan?.ferħan jara l-marmalja tkisser u teqred kullma jiġi għal idejha?. Din hija l-ġustizzja soċjali li kien qed jistenna?
SRA. MARINA. Min jaf fejn hu Paul? Min jaf ġralux xi ħaġa? Fejn inċempluli, tgħid?
FRIEDA. Manà, qed nibża'....
(Dak il-ħin jarġa jinstama' l-innu rivoluzzjonarju; wil-bieb jiġi sfrondat mill-marmalja. Jidħlu s-serva, liebsa l-uniformi tar-rivoluzzjoni, u l-għarus tagħha, liebes l-uniformi tar-rivoluzzjoni. L-avukat jiġri għall-iskrivanija, donnu biex jfittex revolver. L-għarus jimmira l-machine gun fuqu u jgħajjat:-)
Ieqaf hemm, inkella nispara ....
([illegible] Marina u Frieda jwerżqu mwerwra. L-avukat jieqaf.....
L-għarus lilhom:-).
Inġabru fejn xulxin....(lilha)Mur fittxilhom ....(Hi, b'inġieba insolenti, tmur tfittxilhom...).
SRA. MARINA. Mara vulgari. Ara tmidd idejk fuqi..ara tmiss miegħi..
SERVA (bid-daħka). Ma nmissx miegħek ...Le, naħbat miegħek(kif tgħid hekk, tagħtiha daqqa ta' ħarta....Marina tilbet u tħalliha tfittex...)
FRIEDA.(waqt li tfittxilha). Ftakar kemm għamilna mal-familja tiegħek...
SERVA (bid-daħka). Niftakar kemm-il darba kelli nfarfar is-siġġijiet u l-art li tirfsu fuqha, biex ma titħammġux.. Niftakar kemm-il darba ħsilt l-għaraq ta' ġisimkom, infatt l-ilbiesi tagħkom b'dawn is-subgħajn mikula bix-xogħol...Niftakar kemm-il ċarfira tajtuni....
L-GĦARUS. Ħaffef.......
L-AVUKAT (lilha, waqt li tfittixlu). Brikkuna!...
SERVA (waqt li tagħtih daqqa ta' ħarta).Issa jien nikkmanda, mhux int....
L-AVUKAT (jaħbat ser iħebb għaliha, imma l-għarus tagħha jippuntalu r-revolver fuqu....Jirtira. Imma wara pawsa, donnu maqbud minn kriżi ta' għadab u disperazzjoni, igħajjat:-)Viljakki!.. viljakki!...
Jiena nirrapportakom talli qed tagħmlulna..Jiena ntellagħkom il-Qorti tal-insulti li nsulejtajtuni f'darna-- Nakkużakom ta' vjolazzjoni ta' domiċilju... Nibgħatkom il-ħabs...
SERVA. Xi tkun vjolazzjoni ta' domiċilju?

L-AVUKAT. Tidhlu f'dar ħaddieħor bla ma ħadd ikun bagħat għalikom, u tagħmlu din il-vergonja li qed tagħmlu.. thedduna u tattakkawna f'darna...Taf x'piena hemm għal dan id-delitt?

L-GĦARUS. Taħt il-liġi tiegħek ma nafx....imma l-liġi li kienet tipproteġikom spiċċat.... u flokha daħlet oħra.. Spiċċaw il-qrati tal-avukati, u flokhom daħlu l-qrati tal-poplu...... (kif igħid hekk isaffar, u minn barra jidħlu erba' rivoluzzjonarji, soċjalment nies ta' klassi baxxa. Dawn isellmulu bħala kap tagħhom. Imbagħad, hu lilhom:-).

Sħabi, waslet is-siegħa tal-ġustizzja. Wasal li nagħmlu b'idejna ħaqq minn min lilna dan il-ħaqq dejjem ċaħadulna.....Nordnalkom biex tqisu ruħkom Qorti tal-Poplu, u f'isem il-Poplu li llum rebaħ ir-Rivoluzzjoni, tiġġudikaw u tikkastigaw lil dawn is-sanġisugi tas-soċjeta kapitalista faxxista tal-moħqrija li ħaqru lill-ħaddiema.

SRA. MARINA. Kif u meta? Meta ħqarniekom?

FRIEDA. Ħallihom mamà; dawn nies ta' qattagħni....

SERVA. Ta' qattagħni le(tagħtiha daqqa ta' ħarta)Aħna nies bħalkom ... Aħna vittmi tagħkom, u issa ser nagħmlu ħaqq minnkom......

L-AVUKAT. Għad trid tagħmel il-kontijiet magħna int..ħalli tinqaleb il-folja.

SERVA (ironika). Għadek taħseb li ser naħdimlek bil-fors xahrejn b'xejn, biex titħallsu minni tas-sufan inċarrat.. li jiena ser naħslilkom ħwejjiġkom xahrejn sħaħ.. nitbaxxa fl-art, demmi jinżel ġo rasi biex innaddaf l-art fejn jirfsu saqajkom?....

L-GĦARUS (sardoniku). Biex tħallas ta' sufan li kelli l-gost inċarratulkom jiena b'dan il-mus?

(sħabu jgħajtu). Viva l-kap tagħna....Bravu!.....

SRA. MARINA. Għax għamiltilna din l-azzjoni?

L-GĦARUS (kompli). Biex nivvendika ruħi mill-moħqrija li intom, il-kapitalisti, taħqru lill-ħaddiema! (Lill-Frieda). Kieku stajt, dan il-mus kont indaħħlu taħt grieżmek, imma ma stajtx; u int kellek il-wiċċ iġġiegħel lill-għarusa tiegħi taħdem xahrejn b'xejn, biex titħallas minnha? (lil sħabu).Jiena u l-għarusa tiegħi nakkużaw lil dawn il-kapitalisti ta' delitt ta' moħqrija tal-għarusa tiegħi..u nordnalkom li tagħmlu ġustizzja f'isem il-poplu......

L-AVUKAT. Ngħaddikom ġuri u nibgħatkom il-ħabs ilkoll kemm intom!

L-GĦARUS. Nini nini! Issa l-folja nqalbet...is-siegħa tal-ħaqq waslet...(lil sħabu rivoluzzjonarji) Quddiemkom, sħabi tar-Rivoluzzjoni, jiena u l-għarusa tiegħi, nakkużaw lill-avukat, is-sinjura tiegħu u lil binthom, ta' erba' snin moħqrija illi huma ħaqru lill-għarusa tiegħi, u t-tnejn flimkien nitolbu, fl-isem ir-Rivoluzzjoni, li ssir ġustizzja billi dawn in-nies jiġu kkastigati kif jixirqilhom. Id-deċiżjoni nħalliha f'idejkom. Intom illum Qorti tal-Poplu, u l-ġustizzja qiegħda f'idejn il-poplu, il-għaliex il-poplu għandu d-dritt jagħmel ħaqq minn min jaħqru u jsawwtu.

L-AVUKAT. Brikkun! Brigant;..Fejn huma l-provi tal-mohqrija?..

FRIEDA. Jiena lis-serva dejjem stmajtha bhala ohti.

SRA. MARINA. Nies imġienen...ta' qattagħni...Xi dhaltu tagħmlu hawn ġo darna?

SERVA (Tidhak, idejha fuq qaddha - lil Frieda). Stmajtni bhal ohtok? Meta kont nilbes dak il-fardal ta' seftura, ma kontx int thares lejja, b'imnieħrek imxammar, is-sinjorina Frieda, arani u la tmissniex? Qatt sejjahtli sinjorina lili? Qatt għentni infarfar? M'iniex tfajla bhalek? X'għandek ahjar minni? Il-libsa ta' fuqek! (Pawsa - Isterika). U kemm sa ddum fuqek din il-libsa? (Iddur fuq ir-rivoluzzjonarji u tgħidilhom:-). Il-libsa li libset din is-sinjorina kienet is-simbolu tas-superjurità li hi dejjem hasset fuqi. Jiena nitlobkon tneħħuhielha minn fuqha biex ma thosshiex akbar milli hi.

[illegible]. Frans, inti bniedem ta' l-iskola, agħmilha tal-President. Ahna nagħtu x-xhieda, nisimgħu lilhom ukoll, biex nuruhom li ahna l-Progressisti nagħmlu ġustizzja kif imiss, u mbagħad araw intom jekk ahna għandniex raġun nakkużawhom bhala għedewwa tal-poplu. (Il-hames rivoluzzjonarji jinġabru [illegible] u tnejn ohra, bi Frans, il-President tagħhom, quddiemhom. Arja nsolenti waqt li l-President isaqsi lis-serva:-).

Karmela, x'għandek xi tgħid kontra l-avukat, il-mara tiegħu u binthom?

SERVA. Haqruni!.. Haqruni kemm felhu ..haqruni mhux biss għax hadd-muni żżejjed, imma anki bl-inġieba tagħhom insolenti, jharsu lejja b'imnieħerhom imxammar, donni jiena ma jiniex nies bhalhom..

FRANS. Imma x'għamlulek sewwa?.. Tista' ssemmi xi każijiet?

SERVA. Is-sinjura kienet tqabbadni nfarfar il-lożor, l-għamara kollha, u wara li nkun farfart u għamilt mill-ahjar, kienet tarġa' ddur kull siġġu u kull purtiera li nkun farfart, kull liżar illi jiena nkun naddaft, u donnha bil-lenti f'għajnejha tfittex l-iċken traba, u malli ssibha taqbad tgħajjat miegħi, u tarġa' ġġegħilni nfarfar.

SRA. MARINA. X'ridt, mela, inhallsek ta' xejn, thalli l-hmieġ warajk, kull fejn tmiss?

SERVA. Qed tisimgħuha?!.Qed taraw x'insolenza, quddiemkom stess... Avolja marritilhom l-arja, tigdeb fuqi!

L-GHARUS. Għidilhom fuq dahrek.

[illegible] Dahri juġagħni, għax dejjem milwija fuq il-hasla tagħhom. Riġlejja ma jifilhuniex, u rkubbtejja jaħarquni, għax dejjem mibruxin bil-qiegħa ta' l-art.

L-GHARUS. Għidilhom fuq ix-xahrejn xogħol bla hlas.

SERVA. L-ahhar li kont hawn, u qabel tlaqthom u hriġt 'il barra, qaluli illi kelli nahdem xahrejn b'xejn.

FRIEDA. Imma għidilhom għaliex ridniek tahdem xahrejn b'xejn!

L-GHARUS. Ngħidilhom jien. Biex thallas ta' tiċrita f'sufan li ma ċarrtitux hi.

L-AVUKAT. Imma hija kienet taf min ċarrtu, u kienet hi li ħalliet il-bieb miftuħ.

SERVA. Għidtilkom li ma [illegible]rattux jiena, u bqajtu tinsistu miegħi li kelli naħdem xahrejn b'xejn.

SRA. MARINA. Ix-xahrejn kont ser taħdimhom b'xejn biex ma nġegħlukx tħallas il-flus, għax int għidtilna li ma kellekx ħlief għaxar liri biex tixtri l-bjankerija.

L-GHARUS. Vili...u kontu ser tisirquhomlha!..

FRIEDA. Intom iddawwru d-diskors kif jaqbel lilkom.

FRANS (<u>Il-President tal-Qorti tal-Poplu - lill-avukat, lis-sinjura u lil binthom</u>). Issa, jekk jogħġobkom, tinterrompux. Xħin jasal il-ħin tagħkom tiddefendu ruħkom, imbagħad niddeċiedu [illegible].

L-AVUKAT. Irrid nixhed jiena.

FRANS. Qabel xejn, inti Karmela, baqagħlek iżjed x'takkuża lil dawn in-nies?

SERVA. Għajtu miegħi, ċanfruni, ħarsu lejja bl-ikraħ, weġġgħuni b'ilsienhom.

SRA. MARINA (<u>tinterrompi</u>). Għidilhom illi meta daħħalniek magħna intom kontu batuti, u missierek ġie għandna, jitlobna bil-ħniena biex indaħħluk serva magħna, għax kien batut, u kellu bżonn min jaqlagħlu xi sold.

L-GHARUS. U intom approfittajtu ruħkom mill-miżerja tal-familja tagħha biex ħqartuha!

[illegible]. L-gharusa tiegħek, tax-xogħol tagħha, dejjem ħallasnieha. Kulħadd jitħallas tax-xogħol li jagħmel.

SRA. MARINA. Ħadd ma obbligaha tidħol magħna, u ħadd ma żammha magħna...Setgħet telqet malli xebgħet!

L-GHARUS. Il-faqar żammha magħkom.

FRIEDA. Ma kellhiex għax titlaq, il-għaliex dejjem stmajnieha.

SERVA. Giddieba!..

FRIEDA. Giddieba inti, u pastaża! (<u>Is-serva tmur fuqha, tagħtiha daqqa ta' ħarta. Frieda tinfexx tibki. L-avukat imur jattakkaha. Minnufih l-erba' rivoluzzjonarji jaqbduh, u jixtħuh 'il barra f'idejn rivoluzzjonarji oħra li jkunu qegħdin [illegible] stennew. Frans lis-sinjura Marina:-</u>). Inti, x'għandek xi tgħid fuq dak li smajt?

SRA. MARINA. Ngħid illi lis-serva, aħna dejjem stmajnieha mill-aħjar. Tmajnieha tajjeb, u ma ħqarnieha qatt.

FRANS. Imma inti smajtha tgħid li dirgħajha juġagħha, r[illegible] jaħarquha?

FRIEDA (<u>[illegible]ronika</u>). Għax ma marretx tara tabib jekk mhix b'saħħitha! (<u>Is-serva targa' taħbat għaliha, u għal darba oħra t[illegible] ħarta fuq wiċċha</u>).

FRANS (<u>lis-sinjura</u>). Għandex xi tgħix iżjed?

SINJURA. M'għandi xejn x'ngħidilkom ħlief li intom nies assassini, u ħallelin, dħaltu ġewwa dari mingħajr dritt, li inton nies psatas, mingħajr edukazzjoni...Agħmlu bina dak li tridu...Imma s-siegħa tal-ġustizzja tasal għalina wkoll. (<u>Ir-rivoluzzjonarji jaqbdu jidħku</u>

<u>jgħajjat:-)</u> Is-siegħa tal-ġustizzja waslet...is-siegħa tal-ġustizzja tagħkom kienet ilha għandkom, u biha m'għamiltux ħlief inġustizzja man-nies ta' taħtkom.

SERVA. Minn fuq il-bjut tagħkom issa waqgħu l-arbli tat-television...

L-GĦARUS. Xita ħamra naddfet il-ħmieġ li kien ilu jinġabar is-snin..

FRIEDA. Ma kellkom l-ebda dritt....

SERVA (<u>b'idha f'wiċċha</u>). Ma għandniex dritt ngħixu bħalkom? ... niddrittaw daharna mit-twaqqif? ... nitnattru mill-għeja? ... Intellgħu aħna wkoll l-arbli tat-television fuq il-bjut tagħna? ...

L-GĦARUS. Għal kull ħatba hemm il-mannara...

FRIEDA. Kullma għandna, ħadem għalih il-papà .... Kollox għarqu!

L-GĦARUS. [illegible] ...or.

SERVA. Hawnhekk kull fejn tħares hawn għarqi....

FRIEDA. Għarqek?!

SRA. MARINA. Wiċċ bla ħejt!

L-GĦARUS. Isktu! Jeħtieġ isir il-ħaqq. Jeħtieġ li l-għarusa tiegħi titħallas tal-għaraq u tbatija li ħalliet f'din id-dar.

SERVA. Tbatija, għaraq u dmugħ!

SRA. MARINA. Tridu tisirquna? Hux hekk tridu?

L-GĦARUS. Il-Progressisti ma jisirqux ... jagħmlu l-ħaqq biss ... u jagħmluh mhux b'[illegible]jhom imma bil-Qrati tal-Poplu.

FRIEDA (<u>bi tmaqdir turi lejn ir-rivoluzzjonarji</u>). ... Dawk Qrati tal-poplu? ... injoranti ... kriminali !..

(<u>Il-President iqum u jimbottaha bil-ħerra fi ħdan ommha. Imbagħad igħajjat:-</u>). Għal dan l-insult nistgħu nordnaw li tkunu xkubettjati!..

SRA. MARINA. Aħjar mejtin taħt it-trab inkella ħajjin f'idejkom....

L-GĦARUS (<u>lil Frans</u>). Frans, bħala President tal-Qorti tal-poplu, int smajt minn naħa l-waħda dak li kellna xi ngħidu jiena u l-għarusa tiegħi, u minn naħa l-oħra, dak li qal l-avukat, il-mara tiegħu u binthom... F'isem ir-rivoluzzjoni nitlob li ssir il-ġustizzja...

(<u>Frans u l-erba' rivoluzzjonarji l-oħra jidhru ras ma' ras qegħdin jitkellmu, biex jaslu għall-deċiżjoni li jaqblu fuqha lkoll. Wara ftit, Frans iqum bil-wieqfa, u jagħti din is-sentenza:-</u>)

F'isem ir-Rivoluzzjoni tal-Poplu kontra l-moħqrija u kull inġustizzja tal-kapitalisti, wara li [illegible] l-akkuża ta' sehibna Ġorġ u l-għarusa tiegħu Karmela, kontra l-Avukat John Bartolo, martu u bintu, u rajna li dawn ma għarfu jagħtu l-ebda raġuni tajba kontra l-akkuża, nikkundannawhom hekk: Lill-Avukat erba' snin ħabs, jaħdem b'xejn fit-toroq u l-propjetà tal-Gvern tal-poplu, lil martu u lil bintu, nikkundannawhom għat-tpattija tal-moħqrija li ħaqru lil sħabna billi jibdlu l-pożizzjoni li kellhom sa issa ma' dik li Karmela kellha għandhom dan l-aħħar erba' snin; billi Karmela, seħbitna, jkollha fuqkom il-jedd għas-servizzi tagħkom bħala sefturi tagħha, sakemm jidhrilha li tkun ħadet minn għandkom l-istess qodi li tat lilkom, għall-istess tul ta' żmien. Dana jsir f'din id-dar

qegħdin bħal issa, li l-propjetà tagħha [illegible] kullma f[illegible]taqa' f'idejn sħabna, Karmela u Ġorġ, bħala tpattija u ħlas tax-xogħol li Karmela għamlet f'din id-dar, għall-istess tul ta' snin. Meta jispiċċaw l-erba' snin, il-propjetà taqa' f'idejn il-Poplu.

(Dan il-ħin jidħol Paul, liebes hu wkoll l-uniformi tar-Rivoluzzjoni. Mill-aħħar kliem tas-sentenza jaqbad x'kien qed isir. Imbagħad, b'leħen ta' [illegible]ieħed imweġġa' jgħajjat:-). X'intom tagħmlu hawn? Kif kellkom il-wiċċ tidħlu f'dar missieri, meta tafu li din hija d-dar ta' wieħed mill-kapijiet tar-rivoluzzjoni?

L-GĦARUS. Ir-Rivoluzzjoni ma tagħmelx preferenzi...Jekk inti rivoluzzjonarju tajjeb, inti għandek tikkundanna l-familja tiegħek, bħala sangisugi u egħdewwa tal-poplu.

PAUL (imfernez). Ja qabda [illegible] morru 'l barra minn hawn! Issa stess nirrapportakom lill-kmandant tar-Rivoluzzjoni.

L-GĦARUS (b'daħka sardonika). Bħal issa, hawnhekk f'din id-dar, il-kmandant tar-Rivoluzzjoni huma jiena, l-għarusa tiegħi u l-Qorti tal-poplu.

PAUL. Imma kemm [illegible] viljakk!..

FRANS (idur fuq sħabu tar-Rivoluzzjoni u jgħajjat:-). Aqbdu fih, u oħorġuh 'il barra. Dak li jiddeċiedu l-Qrati tal-Poplu ma jista' jibdlu ħadd.

PAUL (kif jarhom sejrin għal fuqu, joħroġ pistola mill-but u jippuntaha għal fuqhom u jgħajjat:-). Lura, idejkom 'il fuq, għax nonxorkom il-ħamsa. Ħallelin u briganti! Mela din hija r-Rivoluzzjoni kollha li mingħalija ser twaqqaf il-mibegħda u l-inġustizzja? Assassini, karfa ta' l-umanità! Din hija r-Rivoluzzjoni li jiena tħabatt għaliha? Nies vili, nies bil-għatx tal-ġid ta' ħaddieħor! Bla qalb u bla moħħ! (Ommu u oħtu jnorru jgħanquh, u f'dak il-ħin l-għarus japprofitta ruħu jtajjarlu l-pistola minn idu, jipponta l-pistola tiegħu fuqhom u jgħajjat:-). Arrestawh biex jidher quddiem l-Qorti tal-Poplu bħala traditur tar-Rivoluzzjoni.

PAUL (waqt li jċarrat l-Uniformi). Jiena niċħad ir-Rivoluzzjoni tal-Proleterjat! Abbasso r-Rivoluzzjoni tal-Proleterjat, ir-rivoluzzjoni tal-għajjurin u tal-ħallelin! (Waqt li qed jgħid hekk, ir-rivoluzzjonarji joħorġuh 'il barra u jinżel is-siparju).

IT-TIELET ATT

L-istess sala tal-pranzu bħal l-ewwel att; imma issa jidher kollox tħarbit u ta' taħt fuq; għabet kull atmosfera ta' sinjorilità mill-ambjent. Jidhru Karmela, bil-qiegħda fuq siġġu tragqa' qmis, u Ġorġ ipejjep, mixħut għal tulu fuq sufan, [illegible]ala kullimkien bid-duħħan. F'dan l-att, is-serva, li saret is-sinjura, tissemma bħala Karmela, u l-għarus tagħha bħala Ġorġ.

ĠORĠ (waqt li jtajjar id-duħħan minn ħalqu). Kemm sa jdum ma jasal ħin l-ikel?

KARMELA. Mur ara missieri u ommi kemm ser jistagħġbu!

ĠORĠ. Ħallihom jistagħġbu u jifirħu; m'ilhomx jgħixu bħal ġrieden fil-kerrejja?

KARMELA. U hekk, sewwa qed tgħid. Mhux sewwa jbatu biss.

ĠORĠ. Kemm ser inżommuhom magħna?

KARMELA. Kemm trid, Ġorġ. Imistax, xahar, kemm jogħġob lilek.

ĠORĠ. U iva, hawnhekk hawn fejn joqogħdu. Nistieden l-oħti wkoll. Illum x'ser nieklu?

KARMELA. L-ewwel platt brodu sħun, imbagħad Fenkata, b'daqsxejn ta' nbid tagħqad fuq id-dufrejn.

ĠORĠ. Għadda ħsieb ħażin minn moħħi!

KARMELA. Jaqaw?

ĠORĠ. Qed nagħmlu ħażin nafdawhom isajrulna!

KARMELA. Isajru huma lilna, kif domt insajrilhom għal erba' snin.

ĠORĠ. Jistgħu jagħmlulna l-velenu fl-ikel!

KARMELA. Mhux ser jaslu sa hawn, imbagħad!

ĠORĠ. Għajjat lil Frieda.

KARMELA. Jien ukoll qed igħaddili ħsieb ħażin minn rasi.

ĠORĠ. Jaqaw?

KARMELA. Qed nara li lil Frieda tħobb tgħajtilha wisq...aktar tgħajjat lilha milli lill-ommha.

ĠORĠ. Jaqaw qed tgħir?

KARMELA. Ma nafx x'naqbad ngħid! Ma nafx kif narak.

ĠORĠ. Taf għalfejn ngħajtilha lil Frieda?

KARMELA. Int taf x'fellus għandek f'moħħok.

ĠORĠ. Ħallik mill-fellus f'moħħi. Jien ngħajtilha biex numiljaha.

KARMELA. Imma, ngħid jien, jekk 'l ommha tgħajtilha magħha, ma tumiljahomx it-tnejn f'daqqa?

ĠORĠ. Naqtgħuha; għajtilhom it-tnejn!

(Karmela tgħajtilhom, u wara ftit jitfaċċaw is-sinjura Marina u bintha Frieda, libsin il-fardal tas-seftura. Imbagħad, b'ton insolenti, tgħidilhom:-). Kemm jixirqilkom dan il-fardal!

FRIEDA. Għad titħallsu talli qegħdin tagħmlulna.

SRA. MARINA. Il-vera intom nies baxxi...mill-agħar.

ĠORĠ (bid-daħka). Ħallik minn baxxi..illum aħna nies għoljin. Qegħdin fuq il-pedestal li kontu fuqu intom qabel.

KARMELA. Kont għedtilkom li għandu jagħmel maltemp kbir, u ta' fuq jinżel isfel u ta' isfel jitla' fuq.

FRIEDA. Oqogħdu attenti li ma jerġax jiġri l-istess!

ĠORĠ (<u>ingħaddab</u>). Xi trid tgħid?

FRIEDA. Jista' jarġa' jiġri li ta' fuq jinżel isfel, u t'isfel jitla' fuq.

ĠORĠ. Hekk tixtiequ intom! Imma issa rebaħ il-poplu, u r-rieda tal-poplu ma jwaqqagħha ħadd.

SRA. MARINA (<u>lil Karmela</u>). Nista' nkun naf għalfejn sejjaħtilna?

KARMELA. Biex tgħidulna x'ħin ikun lest l-ikel.

SRA. MARINA. Il-veru qed tittrattawna ta' sefturi. Hux dan għandek f'rasek?

ĠORĠ. Karmela damet erba' snin iseffrilkom, u Alla hares kienet tgħolli leħenha.

FRIEDA. Aħna familja pulita u mhux sefturi.

KARMELA. Sefturi! Għax ikollkom iseffrulna. Min isefter, seftur!

ĠORĠ (<u>bl-għajat</u>). Insomma, nista' nkun naf xħin se jkun lest l-ikel, jew le?

SRA. MARINA. Minn hawn u ftit ieħor. Xħin ikun lest, ngħajtilkom.

FRIEDA (<u>tgħajjat inbikkija</u>). Mamà, kif aċċettajt issajjar lil dawn iż-żewġ briganti?

SRA. MARINA. Issa mhux huma jikkmandaw?

KARMELA (<u>lil Frieda</u>). Aħna briganti għax ġagħlniekom iseffrulna. Imma intom ma kontux briganti meta ġagħltu lili u lil ħaddieħor iseftrilkom.

SRA. MARINA. Aħna sinjuri mid-demm!

ĠORĠ. Xi prova għandek ta' dan li qed tgħid?

SRA. MARINA (<u>turi b'disprezz it-tħarbit ta' ġol-kamra</u>). Harsu madwarkom...ma tħossuhiex il-vulgarità tal-persuna tagħkom f'dan it-tħarbix?

ĠORĠ (<u>igħajjat</u>). Ma beħsibnix noqgħod għal dawn l-insulti. Jekk tibqgħu sejrin hekk, nerġa ntellakom quddiem l-Qorti tal-Poplu, u tieklu sentenza aktar ħarxa. Nibgħatukom taħdmu fit-toroq, bħalma bgħatna lil żewġek u lil Paul.

FRIEDA. Imma kemm intom azzjonikom ħażina!

KARMELA (<u>tqum u tħeżżiżha minn qaddha</u>). Għandu jkun li għadek ma ttendejtx li inti hawnhekk seftura, u m'għandek l-ebda dritt tgħolli leħnek magħna?

SRA. MARINA (<u>lil Frieda</u>). Nieħdu paċenzja, binti, qegħdin nagħmluha mal-ħażin.

FRIEDA (<u>b'leħen inbikki</u>). Hares madwarek, mamà. Ara kif ħammġulna kullimkien. Kif għarrqulna ħwejjiġna!

ĠORĠ. Ħwejjiġkom? Kienu xi darba, imma mhux wara s-sentenza tal-Qorti tal-Poplu. Issa, hawnhekk, aħna s-sidien, u intom is-sefturi! ...tridu u ma tridux.

SRA. MARINA. Hawnhekk għarqi u għaraq żewġi. Kull ħsara li qegħdin tagħmlu fi ħwejjiġna, għad tridu tħallsu tagħha.

KARMELA. Hawnhekk tagħna..m'għadux iżjed tagħkom... Tagħna b' sentenza tal-Qorti. Hemmx aqwa minn sentenza tal-Qorti tal-Poplu?

ĠORĠ. Tridu taraw kif hawn m'għadux iżjed tagħkom, imma sar tagħna? (Jitla jaqla' minn mal-ħajt kwadru ta' wieħed mill-antenati tal-familja Bartolo. Imbagħad, bl-inkwadru f'idejh, u mus f'idu l-oħra, igħajjat:-). Arani nagħmel li rrid bih, dan l-inkwadru. (Kif igħid hekk, iqattgħu bid-daqqiet tal-mus). X'għandkom xi tgħidu issa?

SRA. MARINA. Qed nara li int dilettant tal-mus. L-ewwel is-sufan, issa l-kwadru...

ĠORĠ. Hekk irrid..trid xi ħaġa?

SRA. MARINA. Inħarrkukom għad-danni.

FRIEDA. U għall-insulti li għamiltulna!

KARMELA. Quddiem liema Qorti?

SRA. MARINA. Quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja!

ĠORĠ. Trid tgħid fil-Qorti ta' l-Avukati, fejn żewġek kien jagħmel li jrid. Imma l-Qrati tal-Avukati spiċċaw. Issa għandna l-Qrati tal-Poplu.

FRIEDA. Il-ġustizzja tal-Proletarjat.

ĠORĠ. Sa ndumu nisingħukom tgħajruna?

SRA. MARINA (b'ton ironiku). Sinjuri, meta tgħidulna, immorru minn hawn.

FRIEDA (b'ton sarkastiku, lil Karmela). Sinjorina, tippermettili mmur inkompli l-faċċendi tiegħi?

KARMELA. Ommok tista' tmur, imma inti mhux għal issa. (Lis-sinjura Marina). Mur hu ħsieb l-ikel. (Lil-Frieda, waqt li turiha siġġu). Aqilbu ta' taħt fuq(Frieda ma titħarrikx. Imma Karmela iġġegħlha torfa' s-siġġu. Karmela torfoh fuq is-sedil minn taħt, u ttajjar ħafna trab minnu. Imbagħad tgħidilha:-). Hekk taf tfarfar, inti? Arġa' farfar dan is-siġġu sewwa, u farfar is-sufan u l-inkwa i wkoll (b'idejha f'wiċċha xħin taraha baqgħet wieqfa, tħares ċass lejha). Jew tagħmel kif għidtlek, jew niknes il-qiegħa ta' l-art b'xagħrek.

FRIEDA (b'ton iebes u sarkastiku). Il-ġustizzja tal-Proletarjat.

ĠORĠ. Il-ġustizzja li tgħallimna minn għandkom...xejn iżjed, xejn inqas.

FRIEDA. Aħna qatt ma ttrattajna lil ħadd b'dan il-mod krudil u vulgari.

KARMELA. Erba' snin bħal dawk inseftrilkom!

FRIEDA. Mdint u ħallasniek.

ĠORĠ. Ħadmet u sraqtuha. Taf li qed tinsa ħaġa.

FRIEDA (dejjem b'leħen ironiku). X'qed ninsa, sinjur?

ĠORĠ. Kiesħa! Qed tinsa li int u ommok qegħdin tiskontaw sentenza tal-Qorti tal-Poplu f'din id-dar, kif ħuk u missierek qegħdin jiskontawha bix-xogħol fit-toroq tal-Poplu.

KARMELA. Jiġifieri, inkom hawnhekk qiskom priġunieri.

ĠORĠ. F'ċertu sens, tistgħu tikkunsidraw ruħkom ħabsin privileġġati.

FRIEDA. Nista' nitlaq minn hawn?

KARMELA. Ġà għidtlek, farfar is-siġġu u s-sufan. Ser tobdi jew le?

FRIEDA. Infarfarhom għax nibża' għall-ħwejjiġna, mhux biex

inseftirlek.

KARMELA. Mela mur farfar, u ibża' għal dak il-fardal li jiena dont nilbsu erba' snin.

FRIEDA. Iż-żmenijiet għad jistgħu jerġgħu jitbiddlu. (Jinstama' d-daqq tal-qanpiena. Karmela tmur tiftaħ. Waslu missierha u ommha, it-tnejn imdaħħlin fiż-żmien. L-omm b'sorra taħt abtha. Karmela tidħol ferħana bihom, b'idejha l-waħda f'idejn ommha, u l-oħra f' idejn missierha. Lil Ġorġ:-). Waslu! (Ġorġ iqum jifraħ bihom).

L-OMM. Xi ġmiel ta' dar! Saqaf għoli, mhux bħal tagħna, taħbat rasek miegħu. U x'għamara sabiħa, hej!

IL-MISSIER (waqt li jmiss il-pultruna b'idejh). Il-marelli, x'inhi ratba din! Din mhix bas-saqqu tat-tiben tiegħi.

L-OMM (lilu). Issa mitraħ tal-ħaxixa għandek, mhux tat-tiben. Dejjem tgerger! .

IL-MISSIER. Imma m'għandux x'jaqsam mal-pultruna. Ara kemm hi ratba. (Kif jgħid hekk, jinżel fiha, joqmos fuqha).

ĠORĠ. Ratba, eh? Oqmos fuqha u gawdi, mela!

KARMELA('l'ommha). Dik x'sorra hi li ġibt miegħek?

L-OMM. Ġibt qalziet u sidrija ta' missierek biex imraqqagħhomlu, u għandi ftit qomos tat-tfal t'oħtok Pina.

ĠORĠ. Int ġejt għall-vakanzi magħna, jew biex toqgħod taħdem?

KARMELA. Aħna m'għadniex imraqqgħu ma, taf?

L-OMM. Eh, binti, min ma jraqqax ma jkampax. Biex rabbejnieком, kemm raqqejnilkom ilbiesi.

IL-MISSIER. U dan, kif sirtu sinjuri hekk f'daqqa?..Dar bħal din?..

KARMELA. Ġorġ laħaq kap tar-Rivoluzzjoni.

IL-MISSIER. Imma b'daqshekk, ngħid jien, dar bħal din, għalfejn krejtuha? Intom tifilħu għal kera għoli?

FRIEDA (li tkun qed tfarfar u tissemma'). Hallelin!..Din id-dar hija tagħna...dik hija l-għaraq tal-papà u tal-mamà.

L-OMM (li tagħraf lil Frieda). Dik mhix it-tifla ta' bint sid il-kera?

ĠORĠ. Dik it-tifla ta' wieħed li kien sid il-kera!

L-OMM(ingerrxa, ingerrxa, tmur fuq Frieda). Sinjorina, skużani taf, m'għaraftekx. Il-papà u l-mamà, kif inhuma?

KARMELA. Lil dik itlaqha, ma!

IL-MISSIER. Kif? Titlaq lit-tifla ta' sid il-kera?

FRIEDA (lill-Omm). Qed tara x'kellhom ħila jagħmlulna bintek u l-għarus tagħha?

L-OMM. X'għamlulek, sinjorina? (Lil bintha u Ġorġ:-). Araw li lit-tifla ta' sid il-kera tirrispettawha, taf!

IL-MISSIER. Hawn xi taħwida, għandu jkun. Din kif, it-tifla tiegħi liebsa aħjar mit-tifla ta' sid il-kera?

FRIEDA. Għaliex serqulna mhux biss ħwejjiġna, imma anki lbiesna. Daħlu f'darna u ħaduhielna b'kull ma fiha; għamlu vendikazzjoni minn hija u minn missieri, u lili u 'l ommi għamluna sefturi tagħhom f' darna stess.

ĠORĠ (lil Frieda). Itlaq minn hawn int!

L-OMM. Imma x'kuraġġ għandkom tkellmuha hekk lil bint sid il-kera?

KARMELA (waqt li taqbad lil Frieda minn idejha). Int oħroġ minn hawn u mur fil-kċina fejn ommok.

FRIEDA. Ħallelin!

ĠORĠ. Itlaq minn hawn, qed ngħidlek! (Frieda toħroġ).

IL-MISSIER (lil Ġorġ). Trid tgħidli x'inhi din l-affari?

L-OMM. Jiena ma nista' nifhem xejn. X'ġara?

KARMELA. M'għandkomx għalfejn tifhmu. Ġejtu tgħaddu l-vaganzi magħna. Din darna!

IL-MISSIER. Darkom? Minn fejn ġibtuha?

L-OMM. Ma nagħmlux mod, hux?...

KARMELA. U tħabblux raskom! Intom nies antiki.

L-OMM. Binti, [illegible]ssierek nies antiki u onesti! Dak li qalet it-tifla ta' sid il-kera ma għoġobni xejn.

IL-MISSIER. Jekk hawn xi taħwid, aħjar nerġgħu mmorru mnejn ġejna. Il-kamra fil-kerrejja fejn ngħixu aħna żgħira, imma għexna fiha onesti.

KARMELA (innervjata. Lil missierha u l'ommha). Imma kemm intom boloh, intom l-antiki. Taqilgħu bis-sieq u ma tgħidu xejn. Ħmar, meta tniggżu, joqmos. Lilkom, mhux biss iniggżukom, imma jisolħukom ħajjin u ma tgħidu xejn.

L-OMM (waqt li tiftaħ is-sorra tal-ħwejjeġ). Bl-għaqal tiegħi u ta missierkom, rabbejniekom.

ĠORĠ. Imma kif rabbejthom 'l uliedkom? Dan trid tgħidilna? Kif rabbejthom?

L-OMM. Fil-barka t'Alla, li qatt ma naqsitna.

KARMELA (irrabbjata, waqt li tperreċ il-ħwejjeġ, kollha rqajja, minn ġos-sorra). Ara kif rabbejtna, ma; fost l-irqajja. Inraqqgħu u nseftru lin-nies...Familja ta' sebgħa, tlitt ibniet sefturi. Kulħadd jagħtina ġo wiċċna u jżeblaħna.

ĠORĠ. U intom l-antiki, għalikom qisu ma ġara xejn.

IL-MISSIER. [illegible] dejjem ħdimt għall-familja...sinjur [illegible] sirt... il-faqar mhux għajb.

ĠORĠ. Għixt dejjem fqir u kuntent. Bħal ħmar li tgħabbih, jiġbed il-kerrettun, u ma jgħid xejn.

L-OMM. X'kellna nisingħu wkoll! Aħjar bqajna d-dar fejn [illegible].

IL-MISSIER (lil Ġorġ). Int mhux bħali! Int sirt sinjur malajr! Mnejn ġibt il-flus biex krejtha din id-dar?

KARMELA. Din id-dar ma krejnihiex. Din id-dar tiegħi u ta' Ġorġ.

L-OMM. Din isbaħ issa!

IL-MISSIER. Hares Ġorġ, l-antiki kienu jgħidu li l-flus isiru jew b'sejba jew b'serqa. Int m'intix ser tisraq, mela sibt il-fortuna!

L-OMM (b'leħen inkwitat). Imma t-tifla ta' sid il-kera qalet li ħadulha d-dar u ħwejjiġhom. Is-serq iġib is-sahta!

IL-MISSIER. Jien, mas-serq ma rridx ikolli x'naqsam.

[illegible]

KARMELA. Inhobbkom daqs ruħi l-għażiża, għax intom ommi u missieri; imma jkolli ngħid li intom żewġ baħnana.

IL-MISSIER. Aħna, l-antiki, ma morniex skola..l-anqas isimna ma nafu nagħmlu.. (lil Ġorġ, b'leħen għoli:-)Imma, jekk din id-dar ma sraqtuhiex, kif tista' tgħidu li tagħkom? Intom it-tnejn wild il-faqar.

L-OMM. It-tifla ta' sid il-kera qalet li intom ħallelin.

ĠORĠ. Aħna m'aħniex ħallelin. Din id-dar taħielna l-Poplu għal erba' snin.

IL-MISSIER. Imma l-Poplu, ngħid jien, kif jista' jagħtikom ħwejjeġ ħaddieħor?

KARMELA. Il-Poplu tana għaraqna......l-għaraq li kienu serqulna l-kapitalisti.

IL-MISSIER. U min huma dawn il-kapitalisti?

ĠORĠ. L-Avukat Bartolò, il-mara tiegħu u bintu.

L-OMM. X'waħda din! Sid il-kera!

IL-MISSIER (lil bintu). Imma, ngħid jien, dawn kif serquk? Sa fejn naf jien, fl-aħħar tax-xahar dejjem ħallsuk.

ĠORĠ. Ħallsuha!..għax ma tarax kemm ħaddmuha u ħaqruha?

IL-MISSIER. Jien daħħaltek magħhom għax konna fil-bżonn. Bil-flus li tawk, għenna ruħna lkoll.

L-OMM. Kif tista' tgħix bil-qliegħ tar-raġel biss, u żżomm tlitt xebbiet id-dar, iħarsu u ma jagħmlu xejn?

IL-MISSIER. Trid tlibbishom u titmagħhom.

L-OMM. U taħsbilhom għad-dota!

ĠORĠ (b'leħen għoli). Il-faqar għamluh in-nies, u lilkom żammewkom fqar, għax hekk kien jaqbel lill-għonja.

IL-MISSIER. Is-seba' kmandament igħid: 'La tisraqx ' (lil Karmela:-)biex jien u ommok nibqgħu f'din id-dar, trid turina li mhux veru li intom sraqtu s-sinjuri tiegħek.

ĠORĠ (b'kalma forzata). Ħalli nurikom għaliex din id-dar hija tagħna u mhux veru li sraqnieha.

IL-MISSIER. Għidilna u serrħilna rasna.

L-OMM. Aħna biex għexna, qatt ma sraqna xejn.

KARMELA. Lanqas aħna! Din id-dar tagħna. Għidilha Ġorġ kif ġiet f'idejna.

ĠORĠ. Fil-pajjiż qamet Rivoluzzjoni. Intom ma smajtu xejn?

IL-MISSIER. Smajna li saru l-istorbji. Daqshekk biss...

ĠORĠ. Saret Rivoluzzjoni magħmulha mill-maħqurin, kontra dawk li ħaqruhom. Rebħu l-maħqurin, u dawk tellgħu quddiem l-Qrati tal-Poplu, l-egħdewwa tal-Poplu, dawk kollha li ħaqru lil ta' taħthom. Il-Qorti tal-Poplu sabet lill-Avukat, lil martu u lil binthom ħatjin tal-maħqrija ta' bintkom, u bħala kastig, bagħtet lill-Avukat u 'il binhom l-ħabs, jaħdmu b'xejn fit-toroq tal-Poplu, u lil martu u lil binthom ikkundannathom erba' snin iseftru lil bintkom, biex ipattulha ta' kemm damet iseftrilhom hi lilhom. Il-Qorti ordnat ukoll li sakemm igħaddu dawn l-erba' snin, din id-dar, b'kull ma fiha, taqa'

f'idejn bintkom u f'idejja, propjetà tagħna biss għal dawn l-erba' snin li ġejjin, jiġifieri, din id-dar qiegħda f'idejna skond il-liġi.

KARMELA. U għalhekk, ħadd ma jista' jgħid li sraqnieha.

L-OMM (*lil missier*). La darba bil-liġi, forsi għandhom raġun.

KARMELA. U mela x'għandna!

ĠORĠ (lilha). Iftaħ daqsxejn ir-Rediffusion ħa nisimgħu ftit kanzunetti. Din is-serjetà kollha! (*Karmela tiftaħ ir-Rediffusion, u tinstema mużika klassika*). Xi dwejjaq? Mela mhux kanzunetti hemm?

KARMELA. Dak hemm! Aħjar mix-xejn!

IL-MISSIER (*imħasseb*). Għadni ma nistax nifhem b'liema dritt intom għamiltu din id-dar tagħkom.

ĠORĠ (*lilu*).. Ara, inti, għalfejn qed tħabbat rasek? Għidtlek li din id-dar ġiet f'idejna skond il-liġi, u int m'għandekx għalfejn tħabbat rasek. Ħalli lilna nħabblu rasna.

KARMELA. Mhux aħjar naħsbu għall-ikel?

ĠORĠ. Aħjar! Agħmel il-mejda.

(*Karmela tgħajat lil Frieda, u tordnalha biex tagħmel il-mejda. Frieda, sarkastika:-)*. Kemm domt magħna, għallimniek tagħmel il-mejda. Ma tistax tagħmilha inti?

KARMELA. Dak iż-żmien għadda... Issa agħmel il-mejda, qed ngħidlek, u ttawwalx ilsienek!

(*Titfaċċa s-sra. Marina. Lil Frieda:-)*. Aħjar ma nibqgħux naqilgħu kwistjonijiet. Dik xortina issa. Agħmel il-mejda u jiena nġib l-ikel).

L-OMM. Le, sinjura, x'jiġifieri! Il-mejda nagħmilha jiena. Jiena naf nagħmilha. Meta kont żgħira, kont man-nies jien ukoll.

KARMELA (*tgħajat*). L-omm seftura u l-bint seftura! Il-familja kollha ssefter! Issa l-folja nqalbet.

IL-MISSIER. Għandu jkun aħki moħħok nqaleb, binti.

L-OMM. Din x'fiha! Jien m'għandiex x'nagħmel.

ĠORĠ. Stedinniekom biex tqattgħu xi ġranet magħna, mhux biex isseftrulna. Ħalli jsefter min tpaxxa minn fuq dahar bintkom! (*lil Frieda:-)*. Agħmel il-mejda, jekk jogħġbok.

SRA. MARINA. Naqtgħuha, binti...ma nżidux l-inkwiet.

(*Frieda tagħmel il-mejda, waqt li s-sra. Marina tidħol ġewwa. L-omm lil Frieda, waqt li din tkun qed tqiegħed l-imgħaref u l-frieket kif għandhom jiġu:-)*. Sinjorina, dawn il-frieket, għalfejn? M'aħniex indorrijin bihom.

FRIEDA. L-idejn ngħaref tal-fidda! Mux hekk tgħidu?

KARMELA. Insolenti!

ĠORĠ (*bir-rabja, itajjar l-frieket u l-imgħaref minn fuq il-mejda. Lil Frieda:-)*, Taħseb li ser tavvelina? Iġborhom mill-art; kulħadd jieħu l-furketta u s-sikkina kif irid hu.

FRIEDA. Sa fejn naf jien, stmajtkom ta' sinjuri. Issa ma sirtux is-sinjuri ġodda u aħna s-sefturi tagħkom?

KARMELA. Titkessaħx! Ara x'qallek Ġorġ.

ĠORĠ (lil Karmela). Għidilha ġġib l-ikel u neħilsu. (Karmela tgħajjat lis-sra. Marina b'isimha. Waqt it-taqsim tal-ikel, jitfaċċa Frans, li kien għamilha ta' President tal-Qorti tal-Poplu. Isejjaħ lil Ġorġ, ipespislu xi ħaġa f'widnejh, u dan minnufih jisserja).

KARMELA (lilu). X'inqala'

ĠORĠ. Xejn. Imbagħad ngħidlek. Toqgħod tiekol biċċa ħobż magħna?

FRANS. Le, se jkolli mmur, għax qed jistennewni(joħroġ).

IL-MISSIER. Jaqaw xi ħaġ'oħra tal-inkwiet, Ġorġ?

L-OMM. Jekk ġej l-inkwiet, aħjar nitilqu mnejn ġejna.

KARMELA (tgħajjat). U x'inkwiet hu? Dejjem moħħkom fl-inkwiet!

ĠORĠ (biex taparsi juri ruħu mhux inkwitat). Aħ, xi fwieħa ħierġa minn dawn il-platti!

SRA. MARINA. Baqagħlkom x'tamburi iżjed?

ĠORĠ. Le, jekk trid tista' tiekol magħna!

KARMELA. Ma tibqa' tiekol magħna xejn; għax lili fil-kċina kienet tagħtini niekol.

FRIEDA. Ma'l'tniex inġibuk tiekol fil-mejda magħna, hux?

ĠORĠ. Mela ara x'tagħmel. Mur int ukoll kul fil-kċina. Imma l-mamà tiegħek, jekk trid, tista' toqgħod magħna.

FRIEDA (ironika). Kemm għandu qalbu tajba!

SRA. MARINA. Le, immorru t-tnejn fil-kċina, noqogħdu waħedna.

KARMELA. Kif jogħġobkom! (lil Ġorġ). Ma nafx kif qed narak, Ġorġ?

ĠORĠ (lilha). Bħal issa, kul. (għal xi mument taqa' sikta, waqt li kulħadd itella' l-brodu bl-ingħarfa. F'daqqa waħda, jinstema' leħen ir-Rediffusion igħajat:-).

Għandna taħbir offiċjali. Il-Kunsill tar-Rivoluzzjoni jordna lill-imseħbin tal-Milizja Popolari kollha, biex jiġu fil-Headquarters u jġibu magħhom l-ixkubetti, pistoli u azzarini li għandhom id-dar. Navżaw lin-nisa u lit-tfal biex jibqgħu ġewwa, biex ma jfixklux il-Milizja tal-Gvern Rivoluzzjonarju, li bħal issa qegħdin irazznu t-tixwix ta' reazzjonarji li jridu jħarbtu ir-Rebħa tar-Rivoluzzjoni tal-Poplu. (pawsa. Imbagħad daqq popolari).

KARMELA. X'inqala Ġorġ, tgħid?

ĠORĠ. Ma tistax taħseb, minn dak li għadek kemm smajt?

IL-MISSIER. Jaqaw se jinqala xi disturbju ieħor?

L-OMM. Aħjar li bqajna d-dar bi kwietna.

ĠORĠ. Jiena sejjer.

KARMELA. Iva spiċċaħ dal-platt brodu. Kemm sa ddum?

ĠORĠ (waqt li jkompli jixrob il-brodu:-). Ma nistax indum wisq, għax milli jidher, il-biċċa tinten.

KARMELA. Jaqaw se jerġgħu jiġu?

L-OMM. Min se jerġa' jiġi, binti?

KARMELA. Dawk!

IL-MISSIER. Dawk, min huma?

ĠORĠ. Dawk...kif nista' nfissirlek...Dawk!

IL-MISSIER. Imma dawk min huma?

KARMELA. Dawk....dawk li jtellgħu l-arbli fuq il-bjut.
L-OMM. Għalfejn, binti...biex jonxru l-ħwejjeġ fuqhom?
ĠORĠ (waqt li jkun laqqat l-aħħar ngħarfa). Injoranta!..Injoranta!..
IL-MISSIER. Int ma tafx li m'aħniex ta' l-iskola?
L-OMM. Imma binti, ngħid jien, l-arbli fuq il-bjut, għalfejn itellgħuhom?
ĠORĠ. Biex nagħhom idendlu l-Bandiera tas-Superjorità tagħhom.
IL-MISSIER. X'bandieri? Il-bandieri ta' qattus raskom?
L-OMM. Forsi bandieri tal-festa.
KARMELA. Injoranti!.. Inħabba l-injoranza ta' misserijietna u ommijietna, id-destin għamilna lkoll sefturi.
ĠORĠ. Ma nħalluhomx jerġgħu jwaħħlulna l-ktajjen ma' riġlejna. (Kif igħid hekk, jerġa jinstema' leħen minn fuq ir-Rediffusion igħid:-). Attenzjoni...Ser ikellimkom il-Ministru tar-Relazzjonijiet Interni. Dawk ir-Rivoluzzjonarji li għadhom ma telqux biex jiġu l-Headquarters, ma jitilfux żmien u jiġu armati sa snienhom. L-egħdewwa tar-Rivoluzzjoni sejħu l-għajnuna ta' reazzjonarji sħabhom minn barra. Daħħlu ħafna armamenti bil-moħbi, u qegħdin ixerdu ħafna flus biex bihom idawru n-nies kontra r-Rivoluzzjoni. Jeħtieġ inżommu iebes, u nagħqudin ilkoll flimkien, jekk ma rridux nitilfu dak kollu li sibna s'issa. Jekk intom u ġejjin, ir-Rivoluzzjonarji jippruvaw jattakkawkom, sparaw fuqhom bla ħniena. Jekk tieqfu biex toqogħdu taħsbuha, jisparaw huma fuqkom l-ewwel, u l-ħtija tkun tagħkom. Inbarraw it-twieqi u l-bibien, u agħtu l-armi li għandkom żejda lill-membri tal-familja tagħkom. Għidulhom jimmiraw sewwa għar-ras ta' kull reazzjonarju li jaħbat għalihom. Minn hawn u ftit ieħor, nagħtukom tagħrif aktar fuq dak li qed jiġri. Viva r-Rivoluzzjoni! (Kif jieqaf, jinstemgħu noti tal-Internazzjonal Komunista, u oħrajn meħudin mill-Innu tar-Rivoluzzjoni Franċiża. Wara jinstema l-leħen tal-Announcer igħid:-). U issa, ser insemmgħulkom xi diski ta' Elvis Presley u ta' Adriano Celentano.
ĠORĠ (iqum. Lil Karmela). Mur ġibli l-pistola u l-azzarini.
L-OMM. X'waħda din! Mela sejjer toqtol lil xi ħadd?!
ĠORĠ. Ser noqtol l-egħdewwa tal-Poplu.
IL-MISSIER. Mallie!!..Assassin!..
L-OMM (lil żewġha). Hawn mhx qgħadna...aħjar immorru lejn id-dar.
ĠORĠ. U tħallu lil Karmela waħedha hawn?
KARMELA. Ma' żewġ nisa kapitalisti li jistgħu joqtluni?
IL-MISSIER. Aħna ma rridux nidħlu bejn il-basla u qoxritha.
L-OMM. Għandna inkwiet biżżejjed.
KARMELA (lil ommha u lil missierha). Intom ma tħobbunix...ġibtuni fid-dinja biex daħħaltuni seftura man-nies...rajtuni nbati u qatt ma ħassejtu għalija. Rajtu lili u lil Ġorġ ngħixu ta' nies f'din id-dar, u ma ħmiltuniex. Għandkom il-qalb tħalluni waħdi ma' dawk iż-żewġ nisa?
IL-MISSIER (lil Ġorġ). Inti ddum ma terġa' tiġi?
ĠORĠ. Malli nfarrku l-egħdewwa tar-Rivoluzzjoni!

L-OMM. Mela noqogħdu sa ma tiġi, u mbagħad immorru.

IL-MISSIER. Mur!.. Nieħdu paċenzja!

ĠORĠ. Mela sejjer. (Hu u ħiereġ jarġa' jinstama' leħen minn fuq ir-Rediffusion:-). Attenzjoni!..Attenzjoni!..ir-Reazzjonarji qegħdin jattakkaw il-forzi tar-Rivoluzzjoni. Isimgħuni tajjeb: Bis-saħħa tal-għajunua li sejħu minn barra, ħadu taħt idejhom xi uffizzji tal-Gvern tal-Poplu, u x'uħud mis-suldati tagħna sfaw maqtula, bl-għajta ta' Viva r-Rivoluzzjoni fuq fommhom, u f'idejhom, l-azzarin għadu ppontat fuq l-għadu. Kunu qalbiena bħal dawn is-suldati tar-Rivoluzzjoni...(Dan il-ħin jitfaċċaw fil-bieb Frieda u s-sra. Marina. Sa issa, l-oħrajn għad ma ttendewx bihom). Lir-Reazzjonarji ngħidulhom: Araw li ma tagħmlu xejn li twaqqgħu l-ġebla fuq riġlejkom, għax din il-ġebla aħna, mbagħad, niġbruha mill-art u biha ngħaffġu l-qorriegħa ta' raskom. Bl-istess azzarini li intom timmiraw għall-qalb tar-Rivoluzzjonarji, aħna nimmaraw il-balal għall-qalbkom, u nkaxkru l-katavri tagħkom mat-triqat. (Dal-ħin jinstema għajta ta' qtigħ il-qalb minn għand s-sra. Marina. L-oħrajn iħarsu lejhom għal ftit, imma jerġgħu jissummaw fuq il-leħen li għadu sejjer jitkellem). Irġiel u nisa, uliedi qalbiena tal-Proletarjat, aqbdu l-armi f'idejkom. Bħal issa sejjaħna l-irġiel biss. Imma jekk jikber il-periklu, insejħu wkoll lin-nisa tagħna, biex joħorġu fit-triqat, jiġġieldu, spalla ma' spalla, ma' l-irġiel tagħhom, kontra r-Reazzjonarji, li jridu joħonqu r-Rivoluzzjoni(waqt li jinstema' sparar minn barra). Dan it-tfaqqigħ li qed tisimgħu huwa l-ħoss ta' l-isparar tal-machine guns tar-Rivoluzzjonarji, li qegħdin jimbarraw it-triq li tieħu għall-uffizzju tax-Xandir, biex ma jħallux lir-Reazzjonarji jaqbdu taħt idejhom ix-xandir, u jagħmlu minnu għodda ta' propoganda kontra r-Republika tal-Proletarjat. Agħmlu l-qalb! Is-suldati tagħna qegħdin minn fuq. Qisu li l-għubija tagħkom tħares u żżomm ħaj l-ispirtu tar-Rivoluzzjonarji tal-Poplu - Auguste Blanqui - Karl Marx - Michael Bakunin - Sergei Nechayev - Johann Most - Nestor Makhno - Lenin u Stalin...

IL-MISSIER. Dawn ismijiet tax-Xjaten jew tan-nies?

KARMELA. Ġorġ qalli: Dawk huma l-appostli tar-Rivoluzzjoni tagħna. Fil-pjazza l-Kamra, hemm l-istatwi tagħhom.

IL-MISSIER. Dun Salv qalli li dawk l-istatwi huma tad-Demonju.

KARMELA. Iss! Ħalluni nisma'! (Il-leħen jibqa' sejjer:-). Ħbieb tagħna, kull fejn intom, fit-toroq jew f'darkom, qumu bil-wieqfa u kantaw magħna l-innu tar-Rivoluzzjoni, li għandu jwerwer l-egħdewwa, u jagħmel il-qalb lis-suldati tagħna. (Jindaqq minnufih l-innu tar-Rivoluzzjoni. Karmela tiddritta, tgħolli idha bil-ponn magħqud, u waħedha, maħruġa minn sensieha, tgħanni l-innu tar-Rivoluzzjoni).

FRIEDA (b'għajta kbira). Abbasso r-Rivoluzzjoni tal-ħallelin u l-assassini!

KARMELA (tmur tiġri għal fuqha). Lura fil-kċina jew nisparalkom!

SRA. MARINA. Mhux biżżejjed dak li għamiltulna?

FRIEDA. Sraqtuna...Issa trid anki ċċappas idejk b'demmna?

Hallielaju, assassina?

KARMELA. Min joqtol assassin mhux assin!.. Intom assassini tal-Poplu. Xrobtulna demmna biżżejjed. Ma beħsibniex inħallukom terġgħu titilgħu fuq rasna.

IL-MISSIER (lil bint, waqt li jqum, mgħaddab). Karmela, dak għalfejn għaqqadt il-ponn? Mela se taħbat għas-saqaf?

L-OMM. X'waħda din! Fiex sibna ruħna llum. Aħjar bqajt id-dar... kelli ftit ħwejjeġ naħsilhom...

KARMELA. Il-ponn magħqud, jekk ma tafux, ifisser l-għaqda tar-Rivoluzzjoni, il-ponn li jkisser u jfarrak lil kull min jipprova jaħkimna biex jaħqarna.(imbagħad lis-Sra. Marina:-). Neħħi dawn il-platti minn fuq il-mejda u daħħalhom fil-kċina.

FRIEDA. La taħqarhiex 'l-mamà. Ftakar fil-ġid li għamilnielek. Il-platti nneħħihom jiena.

KARMELA (lil Frieda). Il-platti tneħħihom u tnaddafhom ommok. Inti toqgħod tibblakka ż-żraben ta' Ġorġ.

FRIEDA. Kemm għandek saħħa tobgħod!

L-OMM. Karmela, mela qed titlef rasek! X'wiċċ għandek tqabbad lil bint sid il-kera tibblakka ż-żraben ta' Ġorġ? Mela kemm kbirtu?

KARMELA. Mhux kbirna, imma sirna nies.

IL-MISSIER. Għandu jkun, aħjar tgħid li sirtu bhejjem. Sinjura bħal dik, kif għandek il-wiċċ tqabbadha taħsillek il-platti? Mela d-dinja nqalbet, jew?

KARMELA (tinfexx f'bikkja ta' rabja). Inħabba fikom, ma nista' qatt inħossni nies. Ġo demmkom jiġri il-demm ta' l-ilsiera, u kull xħin nisimagħkom titkellmu hekk, inħoss l-istess demm ibaqbaq ġol-vini tiegħi. Imma jien niċħadkom!

SRA. MARINA. X'għarukaża! Tiċħad lil min ġabek fid-dinja?

KARMELA. Int ma tridnix niċħadhom, hux? Imma taf għaliex? Ngħidlek jien: għaliex intom, il-kapitalisti, sibtuha ħaġa komda li l-ħaddiema iġibulkom fid-dinja ħafna tfal, biex ikollkom min iseftril-kom u jaħdem għalikom.

SRA. MARINA. Lanqas qatt ħsibt fuq dan. Imma li tiċħad 'l ommok u 'l missierek...x'għarukaża!

FRIEDA. X'tistenna minn għand min jisraq ħwejjeġ ħaddieħor?!

KARMELA ('l ommha u 'l missierha). Qed taraw x'arja qegħdin jagħmlu, jarawkom iżżommu magħhom? Mhux biżżejjed li ħaqruni huma? Intom ukoll, li ġibtuni fid-dinja biex inbati, dortu kontra bintkom?

L-OMM. Le, binti, aħna nħobbuk!

IL-MISSIER. Did-dar mhix ħwejjiġkom! Ejja nġabar id-dar tagħna, u ngħixu fil-barka t'Alla bħal qabel.

KARMELA. Ġibtuni fid-dinja biex insefter lil ħaddieħor, u intom li taparsi tħobbuni, tridnuni ngħix u mmut seftura. Imma jiena nobgħod-kom u niċħadkom!

IL-MISSIER. Jekk inhu hekk, jien u ommok m'għandniex x'nagħmlu hawn. (lil martu). Iġbor dawk il-ħwejjeġ fis-sorra halli nitilqu minn hawn.

KARMELA. Iva, itilquli 'l barra minn hawn! Ġo demmkom hemm iż-żerriegħa tal-jasar, u jiena ničħad demm l'ilsiera.

SRA. MARINA. Għandek stonku tibgħat 'l ommok u 'l missierek barra f'dan il-periklu?

KARMELA. Meta narhomm quddiemi u nismagħhom jitkellmu hekk, narġa' nħossni s-seftura tiegħek. Sħabek, bħal issa, qed jitħabtu biex iwaqqgħu r-Rivoluzzjoni, imma ma jirnexxilkomx.

FRIEDA. U issa int qed tibża' ħafna, mhux hekk?

KARMELA. Nibża minnkom?! (tinfexx f'daħka sforzata).

FRIEDA. Iva, qed tibża' ħafna. Bħal issa, inti qed tibża li fuq il-bjut jerġgħu jitilgħu l-arbli......

IL-MISSIER (wara li 'l omm tkun ġabret ħwejjiġha f'sorra). Binti, jien u ommok sejrin. Inti għidt li tobgħodna u ċħadtna. Aħna nħobbuk u nberkuk. Rabbi l-għaqal u nġabar id-dar magħna.

L-OMM. Int ma kontx hekk...Ġorġ ħawwadlek moħħok.

KARMELA. Ma kontx hekk...le! Qabel iltqajt ma' Ġorġ kont inħossni lsira, bint l'ilsira. Ġorġ fetaħli għajnejja.

IL-MISSIER. Ħawwadlek moħħok. Dak li għamel Ġorġ.

KARMELA. Oħorġuli 'l barra minn hawn. Ničħadkom! Lanqas il-barka tagħkom ma rrid. Isħtuni!

L-OMM. Il-Bambin iżomm idejh fuqek, binti. (Lil żewġha). Immorru lura lejn il-kerrejja.

KARMELA. Morru fil-kerrejja..għixu hemm bħal ġrieden, la darba intom kuntenti. (Joħorġu. Imbagħad, iktar irrabbjata, iddur fuq is-sra. Marina u Frieda:-). Issa nistħajjel, billi intom tnejn u jiena waħdi, tipprovaw issawtuni?

SRA. MARINA. Le, ma nsawtukx. Inħallu ż-żmien jagħmel tiegħu.

FRIEDA (b'idejha ma' wiċċha). Bħal issa għandi qalb niggranfak u nitħallas ta' dak kollu li għamilt lil nanà. (Karmela tarġa lura u tgħajjat:-).
Ħażin għalikom tmissuni. (Wara ftit titlaq b'ġirja lejn il-kċina, u wara ftit terġa titfaċċa b'sikkina f'idejha, nitlufa minn sensieha)

FRIEDA. Miġnuna!

SRA. MARINA. Neħħi dik is-sikkina minn idejk.

KARMELA. Jiena qatt ma nerġa' niġi nseftrilkom...qatt...(Imbagħad tinfexx f'bikkja, u tgħid:-). Dahri baqa' juġagħni...qatt ma nerġa' nitbaxxa biex naħsel il-qiegħa ta' l-art, li intom tħammġu b'saqajkom.

SRA. MARINA. Issa mhux inti s-sinjura hawnhekk? Għalfejn qiegħda tibża'?

FRIEDA. Għaliex Ġorġ mhux hawn?

KARMELA. Dalwaqt jerġa jiġi. Sejrin imqarqin jekk qegħdin taħsbu... (Dal-ħin jerġa jinstema r-Rediffusion:-). Attenzjoni!.....Il-Kap tal-Republika Popolari iddikjara stat ta' emerġenza. Ir-Reazzjonarji qegħdin javvanzaw...

FRIEDA. Bambin għinkom!

(L-istess leħen ikompli:-). Bħal issa qed isir attakk fuq l-uffizzju tax-Xandir. Jekk ninn hawnhekk tisingħu leħen ieħor ixewwixkom kontra r-Repubblika tal-Poplu, la temmnuħomx. Anzi żommu ruħkom....(jieqaf. F'daqqa waħda, u b'karba ta' uġigħ il-qalb, igħajjat:-). Ajma!..../Qtiltni... (Inbagħad, leħen ieħor jinstema jxandar:-). Dak it-tir li għadkom kemm smajtu kien it-tir tar-revolver tiegħi, li qatel ir-Repubblika tal-Proletarjat. Sejħulna Reazzjonarji, imma aħna nirrappreżentaw il-forzi tal-ġustizzja u tal-ordni. Ir-Repubblika tal-Proletarjat spiċċat fil-għajb, u nagħha spiċċaw il-Qrati tal-Poplu. Intom li dan l-aħħar għextu fit-twerwir, issa tistgħu tieħdu n-nifs. Flok il-Qrati tal-Poplu, issa reġgħu twaqqfu l-Qrati tal-Ġustizzja, u farrakna fil-Pjazza l-Ħamra l-istatwi tal-Appostli tar-Rivoluzzjoni - l-assassini ta' l-Istorja. Sa ftit ħin ieħor jibqa' l-istat ta' l-emergenza, imma malli jgħaddi il-periklu, ngħarrafkom jien stess, l-Avukat John Bartolo, Kap tal-Gvern Demokratiku.

(Frieda u ommha jitgħannqu flimkien. Wara ftit, wara li tkun neżżgħat il-fardal 'l ommha u tagħha, lil Karmela:-). Dawn, issa, aħjar terġa' tibda tilbishom inti.

KARMELA. Qatt...qatt iżjed...Jiena l-ewwel noqtolkom u mbagħad, noqtol lili nnifsi. Aħjar nejta milli ilsira tagħkom. (Kif tkun qed tgħid hekk, jisfronda l-bieb, u Ġorġ jidħer arrestat bejn żewġ għassiesa, Paul quddiemu. Frieda u Marina jmorru jgħannquh).

Arrestawha,/ u hudhom it-tnejn għal quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja.

ĠORĠ. Tlifna kollox! (lil Karmela)

KARMELA. Fuq il-bjut reġgħu telgħu l-arbli tas-sidein tagħna.

ĠORĠ. Forsi għad terġa tiġi s-siegħa tagħna. Le, Ġorġ;

KARMELA (waqt li tingħalaq il-purtiera ftit, ftit:-). /Ġo demmna jiġri d-demm ta' l-ilsiera. Hekk twelidna u hekk immutu.

T M I E N

15 ta' Diċembru 1962.